

המזכיר

עתו שבועי

רכר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכר עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין 3.50
לחצי שנה 1.75
לרבע

באשכנז:
לשנה 8- כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנשאים
לפי גודל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרין.

גליון בודר 12 הדר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם
מקומו הקודם.

הארסה לבית המערכת ולדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 7 Grudnia 1906.

גליון מט

הראכה כ' כסלו, פ' וישב הרס"ו.

המרכזי לעניני הבהירות הפולני הידוע כבר נועד ויהלם ליסד ועד, אשר כל המפלגות הפולניות תשתתפנה בו. גם הרומנים עובדים בשקידה לבהירות הכאות: אוספים אספות רבות ומקבצים נדבות לקרן תעמולה, העולה כבר לחצי מליון כתר. ואנו מה עושים? אנו הנמצאים בין הסדרין והפטיש, ההרשים מכלם והנרמסים מכלם! אצלנו אך רומיה, כאלו אין לנו לדאוג מאומה, כאלו נרפדנו על שושנים. להבין שמצבנו רעוע ושיווע יותר בבית הנבחרים העתיד מאשר הוא עתה אין צריך להיות פסימיסט גדול, כי המעשים עצמם מוכיחים זאת למרי.

נביט למשל על הבהירות של הקוריה הכללית למועצת המדינה שהיו זה עתה במורכב, נראה שאצל המשכנים גברו הקלדיקלים. המשכנים-הצעירים, אף שגם הם אינם אוהבי היהודים (כידוע מדרשת ד"ר קרמרש ברלנציה על אדות הפגרים), אינם אנטישמיים גלויים. והנה נפלו מפלה שלמה בבהירות ועל חרבנם עמדו הקלדיקלים-הלאומיים, אשר השם לבדו מורה למדי. אצל האשכנזים נבחרו אנטישמיים (בדר. פריסלר) במקומות שהיהודים הם במספר הגון. גם אין ספק, שהנוצרים הסוציאליים יגברו, ומספר נבחרים יכפל או גם ישלש. גם הקנדיטים האגררים יבחרו במספר הגון, וצרכינו הכלכליים, אשר הם מסהריים ועירוניים מתנגדים לצרכי האגררים. האחרונים בטח לא יעזרנו, והלואי שלא ירעו, והראשונים הן לא, ישבו בטל, לבלי עשות מאומה לרעתנו. כי כניסת באי-כהנו — אם יהיו לנו

שלא ברצון — את החוק בצורה, שעוב את בית הנבחרים. אין קשה לראות מראש, כי לראשית שנת 1907 יקבלו עמי אוסטריא מתנת-שנה חדשה, את חוק תקון הבהירה בצורתו הנוכחית מאושר מידי הקיסר. ומדת סדום שנמדנו אנו בה אין לשנותה עוד. נהתם הגור דין, הוטל הגורל!

מבטינו צריכים להיות נטוים לקראת הבהירות הכאות. באוסטריא תהיה עתה מלחמת בחירה, אשר כמות לא ראתה עוד. בבהירות הקודמות עמלה כל מפלגה מתהלה להגן על מצבה הקודם וככונה שנית לכבוש מנדטים אחרים. גם הבהירות, שהיו אחרי התקונים הקודמים של חוק הבהירה, לא היו כה רועשות ושופפות, כי כל התקונים שנעשו עד עתה לא היו כה חשובים ומתחכים כה עמוק במצב הקודם. אבל עתה ע"י התקון הזה תשתנה צורת המהלך הפוליטי באוסטריא לגמרי. כל מפלגה תעמול בבהירות, לכונן לה מצב ככלל. לכן תהיה המלחמה הבהירות עריצה וכבירה, שופפת וסואנת.

והבהירות הכאות, לגדל חשיבותן, כבר מענינות את כל המפלגות. אנו שומעים על אדות תעמולה לאחד המפלגות האזרחיות האשכנזיות השונות לפעולה מאוחדת בבהירות נגד הסוציאליים, על אדות תעמולה כזאת אצל המשכנים. אנו שומעים על אדות התאחדות הקלדיקלים עם הנוצרים-סוציאליים, על אדות התאחדות האגררים ומתאחדות האינדוסטריים. נביטה על גליצא, ארץ מולדתנו, השדה המיוחד של עבודתנו, אנו רואים, שהועד

אל הקוראים בהראכה.

בליל ש"ק פ' וישב בשעה הששית ומהצה ובמוש"ק בשעה הששית וביום א' מקין אחרי תפלת מעריב ידרוש הרה"ג ד"ר יוסף זליגר בביהמ"ד הגדול „בני אמונה“. שומעים יקובלו כספ"י.

נגענדיל דייטש
מאורסים
זלאטשוב
בירח נאוועמפער 1906
טארנאפאל

ברגשי אהבה אנו מברכים כברכת מו"ט את בן דודנו מר ישראל סאן לבאו תהת צל אפריון עב"ג מרת גאלדע בת מו"ה ליבוש רערשאוויץ מפילזנא. יוסף ופנהם סאן — אדויקאן.

לכבוד מחותני אהוב נפשי מו"ה אלטער דייטש נ"י מעיר זלאטשוב ומרבית ביתו אני מגיש בזה ברכת גרא טבא יתן ד' הטוב והיו לו אירוסו בתו מרת נגענדיל תחי' לראשית אושר ולפתה הצלחה בהפין לבו ובהפין לב המיול"ח גדליהו מרגליות.

הבהירות הכאות ואנו.

בבית הנבחרים כבר עבר חוק תקון הבהירה גם את המועצה השלישית בשלום, ובית האצילים, אף שהוא מתיצב במצב מסוכן, יקים — ברצון או

והוא הולך לבקש את הקרובים אל השררה, לדבר עמם ולשאלם רינא דמלכותא בענין ביתו. וכוחים, מענות, מענות, תביעות וריבות היו בין שני הצדדים עד שבסוף נשתתק הרבר, כשעשו שלום ביניהם בהקלוי. והוא מתענג ונהנה מזה, שהוא בעל בית בעצמו ואין לאחרים להתגרות עמו.

וכפעים בשבתות וימי מנוחה, בזמן שהוא יושב ואובל יחר עם אשתו, הוא שואל אותה: אמרי כמה היית רוצה בעד ביהנו? והיא משיבה לו: כך וכך למשל. ואז הוא קוצף ומתרגז ואומר: שערות ארוכות (אף שהן גלוחות) ושבל קצר! שוטה, אף כל הון שבעולם לא הייתי לוקח בעד רירתו.

ב.

אור תורה:

דבר זה ידוע, כי גם אומות העולם יודעים, אבל הם ככלל „יודעים ואינם יודעים מה הם יודעים“ ולפעמים הם מנבאים ואינם יודעים מה הם מנבאים. הם רואים רק את „החיצונית“, רק את הקליפה הם רואים ולפעמים גם את התוך, אבל את „התוך שבתוך“ לעולם לא יראו, את האור שבאור אינם מרגישים בשכלם הפשוט ובעיניהם שטחו מראות. ואם יאמר לך אדם אחרת, תדע שהוא אינו מבחין. ומעשה: לבובקה היא עירה קמנה ויושביה שובני בתי חמר, הם דרים ברירות קמנות, בבתים כפופים, אינם

או להקניטו חס ושלום. אדרבא, ארס פשוט הוא ובשאלות בנן אלו מקניטים ומכישים אותו: היתכן ארס יש בעולם, שאינו יודע איפה פיבוש מנרל דר ואיה ביתו, שהרבה יגיעות יגע עד שבא לבך? פיבוש מנרל אחרי שנה וחצי, שהיה סמוך על שלחן חותנו, שאכל מלחמו ודר כביתו, מת חותנו, שהכטיחו מזונות לעולם ואז היה צריך לנרוד ממקומו להכפר, להיות מלמר. הרבה יסורים סבל, הרבה נרודים ומלטולים עברו עליו בימים שהיה מלמר בכפרים וכיון שקבץ קצת מעות ולא חפץ עוד להיות גולה ממקומו, שכר לו דירה ונעשה מלמד בעירו. היתה לבעל-הבית איו מענה עליו, שלא השכיר ביתו ל„הרר“, התלמידים מקלקלים את הבהלים והרצפה, עד שבא לגור בבית אחר. בבית זה היו איו מענות אחרות והביעות אחרות להמשכיר. סוף רבר ראה פיבוש מנרל המלמד, שאין לו מנוחה כל שהיא בדירות ארעי, שהוא שובר, בכל שנה ושנה הוא נטרד ממקום למקום; נמלך בדעתו, לזה בסף ברבית, ונעשה שוהף לביתו של הירש ליב סופר. בראשונה היו לו תביעות על הירש ליב, ולהירש ליב גם בן היו תביעות עליו והרבה פעמים בבקר היו יכולים לפגוש את פיבוש מנרל המלמד, שק-מליתו-ותפלו תחת בית שחיו השמאלית וידו הימנית פשוטה, אצבעותיו מקובצות, במין אנרוף, כמדומה לו שאוחז בידו את מקלו, ששכח בהקלוי,

פיריטון.

טפוסים.

א.

בעל-בית.

אלו תפש ארס בפיבוש מנרל המלמד ושאל: איפה דר הירש ליב סופר? היה פיבוש-מנרל משיב לו: אותו האיש שאהה שואל עליו, סמוך לביתי הוא דר. ואדם זה, שאינו בקי כלל בסימתא זו, אינו מסתפק בתשובתו של פיבוש מנרל והוא שואל להלן: ואיפה אתה דר? ופיבוש מנרל משיבו: פקח, תדע לך, שאני דר סמוך להירש ליב סופר. ואף על פי כן, ארס זה, אחר כל הרבורים הללו אינו יודע עוד משכנו של הירש ליב סופר, ומרבה בשאלה: „ושניכם איה משכנכם? פיבוש מנרל מיד כועס ומצוח: יהודים, מה אהם אומרים לבריה זו, שאינו מבין אף דבר קל! הלא מעצמי מוכן, כי בשכנות אנו דרים. ואותו ארס נפטר לו ועדיין אינו יודע את מקומו של הירש-ליב סופר עד שהוא שואל לאחר.

בדברים הללו, שפיבוש-מנרל מרחח בהם את השואל, איננו מתכוון בהם לשם לצנות, לעשות בדיחות,

באלה — גם להבא אל הקלוב הפולני היא אי-אפשרית — כבר ידוע למדי נשאר לנו רק להגן בעצמנו על נפשנו ועל קיומנו, ולהתאמץ בכל כחנו, לא רק לכחוד בהגלילים האחרים, שנתנו לנו, יהודים לאומיים, אשר ידעו להגן על עמם כראוי, אלא גם לעזור בכל מקום, אשר אנו שם פקטור הגון במהלך הבחירה, המכריע את הכף בין המפלגות המתנגדות, לכחוד קנדידים רמוקריטים, אשר יקבלו בפרוגרמם סעיפים אחרים הנוגעים לנו, ולהיות באופוזיציה אנרגית נגד קנדידים מבעלי „הסלובו פלסקי” הירועים. גם הנוצה לנו התנהלות בהכמה עם הרוטנים המתחזקים, שהם הרוב בהלק הגדול בגליציה.

ובהעבירי לפני את גדל העבודה העתידה, ובראותי איך לא נעשו עוד שום הכנות לעבודה כזו, הגני מתאש וקרא: התהייתה העצמות האלה? אין לנו הנהגה מרכזית בעיר הבירה, ורישת גדולה ומסודרת של חברות פוליטיות בערי המדינה, הנצרכות מאד למפעל הפוליטי, שעלינו לעשות עתה. אמנם נוסד מוסד פוליטי באספת הציונים בקראקא, וכבר הראה כחו בבחירה בכרודי — זלומשוב. האגיטציה ההוקה והמפלגאה הפיחה רוה חיים ביהודי גליציה, ומחזה מרהיב לב היה, לראות איך אנשים צעירים עוזבים את מעכדם היומי, ולוהמים כחום ובתלהבות בעד אידיאל. אבל צריך לזכור, שהבחירה בכרודי — זלומשוב, אין לדמותה להבחירות הכאות. ראשונה שם היתה היבלת לקבץ את כל הנואמים והאגיטטורים יחד, מה שלא היה אפשר עתה, כשהיו ביום אחר בבחירות בכמה מקומות. ושנית, שהעבודה הצריכה להעשות היא כפולה, לפנים ולחוץ. עוד לא חדר הרעיון של שליחות מיוחדת בבית הנבחרים למדי בין שדרות העם עד שנוכל לכא לבחירות בכחות מאוהדים ומאורגנים, מתחלה צריכה להיות אגיטציה אנרגית, להביא לתוך מחות אחינו בגליציה את הרעיון הזה ולהוכיחם, שזה הוא החוף האחרון לעזרה. ואחרי כן בשנרע, כי מאחרינו עומד כל העם היהודי בגליציה, נוכל לפעול על מהלך הבחירות, בשאלת הקנדידים, את מי לכחוד ואת מי ללחום, ובשאלת יחסנו אל הרוטנים. ועבודה כבירה כזו אינה יכולה להגמר כשישלחו שני שבועות קודם הבחירות נואמים ואגיטטורים אחרים לכל מקום, וזה יהיה הכל. נחויץ ליסד בכל מקום חברות פוליטיות, אשר מנהליהן יהיו בעלי-בתים ואזרחים חשובים בכל מקום; לכאר באספות רבות את נחיצות באי-כח לאומיים בבית הנבחרים; לאסוף נדבות

לקרן תעמולה, אשר ישלים את כל ההוצאות הנהוצות. כפי הנשמע לא תהייתה הכחירות, כמו שהשבו מקודם, בחדש מרץ כי אם בחדש מאי ובחמשת החדשים המכדילים אותנו מהבחירות יהיה אפשר עוד לגמור העבודה הכבירה הזו.

לפי האמור צריכה עתה להיות קריאתנו היהודה: לעבודה!

לעבודה ככרה, אבל מכריאה ומחוקת! לעבודה, להגן על קיומנו וקיום עמנו!

והפרדה הזאת צריכה למצא לה אזנים קשובות בכל איש יהודי הרואג לקיומו ולקיום עמו.

יבמ"ן.

ענינים מדינים

גמר חוק תקון הבחירות. בית הנבחרים גמר את עבודתו בחוק הבחירות הכלליות השווה והישרות ויסיים לו גם כפעם השלישית ברוב גדול; הפעם גם הפולני הסכימו, כי נהנו להם כל דרישותיהם אשר רשו. בזה הקבל הממלכה צורה חדשה, אצטרופסות התקפים על החלשים, העשירים על העניים החדל, כל אדם מכן כ"ד שנה ומעלה יוכל להכיע חפצו בשלטון הממלכה ולשלוח את בא-כחו ליצירת החקים. גורל הארצות נתן מעתה כיד העם, בידי כל חלקיו ופרטיו יחד, אין יחס משפחה, אין יתרון העשר, אין דין קדימה למצליחים במקרה, למשלמי מס מיר לוי. יסוד שווי כל בני אדם הגיע לזכותו. אולם השווי נצח רק כנוגע ליחידים, אבל לא כנוגע לעמים שלמים. יוצרי החוק, המניסטים הקודמים גאומש וכלאנדרם, יצרו את החוק על יסוד שווי גמור, לכמל גם את יתרון העמים השלימים, אך לא עשו זאת כשלימות, הניחו איזה שריד של יתרון לאשכנזים ובוה פתחו פתח לבעלי דין, לחלוק על עקר השווי והמפלגות לא נהנו להוציא את החוק אל הפעל עד שהשתנה ויהי דק לחוק שווי היחידים ולא לחוק שווי העמים. העמים השלימים והרודים באחרים יוכלו גם להבא לדכא את העמים הנדכאים ולכבוש את זכויותיהם. את האשכנזים ככד החוק על פני המשכים והסלובנים ועוד יותר את הפורנים על פני הרוהנים והיהודים. הפולנים יהיו גם להכא ארוני מדינה גליציה, אף שמספרם שוה למספר הרוהנים. זכות היהודים גם עתה לא נהנד, אף שהתחילו מיסדי החוק להודות בקיום עם יהודי ויהנו להם אפשרות לבחור באי-כחם במקומות אחרים.

קשה למחוקקים באוסטריא להתקרב אל היסוד האחד היבל לחוק את הממלכה המלואה והכרודה הזאת ולקיימה לעד, אל יסוד איטונומיה לעמים ולא למדינה, לתה לכל עם למשול על גורלו ולחיות על פי רכבו, לבלי היות מקום לעם אחד לדכא את רעהו. אוסטריא התקיים רק על פי היסוד הזה או לא התקיים. — עתה לא יעיו עוד בית האדונים להתנגד לחוק הבחירות ובמח יסיים לו גם הוא בעל כרחו, אך ידרוש לתה תשלומים למוחסים, כעלי הקרקעות הגדולים ואדירי החרשה וההון בזכות לשלוח באי כחם המיוחדים אל בית האדונים.

מושבות אשכנז באפריקה. מוסר השכל יקחו העמים וכשורה הראשונה עמנו היהודי מהפוליטיקה של יסוד המושבות האשכנזיות. כל מעשה שיעשה איזו עם לא לפי צרכיו וכשרונו, כי אם לחקות מעשי עמים אחרים, לא יצלח. לאשכנזים אין הכרה לאומיה מבטית ומישרשת בנפשו, אין העם הזה מתאוה לשבת יחדו, לבלי ההערב באחרים, האשכנזים מבעם מהפזרים כארצות ונכלעים כעמים אחרים. על כן אינם מרגישים כל צורך ליסד מושבות כחלקי הכל אחרים, להיות מפלג לנודדים ומקמלם לאלה, שארץ מולדתם צרה להם, כמו שעשו עמי אירפה אחרים. כהוסד מלכות אשכנז החדשה זמם ביסמך לחוק את אחרות המדינות הנפרדים ביסודו להן מושבות בשתפיה, והן לא הצליחו. היסוד היה דק חקוי ולזה אין קיום. „מפלגת המרכז” מנועצה הממלכה האשכנזית, שחבריה כרכם הם כאי-כח הממלכות הנפרדות הדרומיות הקתוליות, נלחמה תמיד נגד הנהגת המושבות ועתה כאשר התיצב מנהל המושבות החדש דרנכורג לפני מועצת הממלכה, להציע מחשבותיו בתקון המושבות, התגלע ריב חזק בינו ובין מפלגת המרכז. היא נלחה את כל מומי המושבות באפריקה, את כל ההועבות, אשר עשו שם הפקידים האשכנזים, תועבות מרגיזות הרומות אל תועבות פקדי רוסיא, ודרנבורג גלה את תועבות המפלגה הזאת, האומרת להכביר אכפה על כל הממלכה, כהיותה הגדולה והחזקה בכל המפלגות. וכן נפתחה ההום רבה בין הממשלה ובין המפלגה הגדולה, שנשענה הממשלה עליה המיד, אף שההרפיסו למראיה עין. הריב הזה קשה מאד לאשכנז, כי המפלגה הגדולה השנית היא מפלגת הסוציאליים. בכל אופן התברר, כי אין צורך לאשכנז במושבות וכל המלחמה והוצאות המיליונים הרבות הן ללא תועלת. כל המחקה מעשי אחרים לא יצלח.

השנניים בפרס. ממשלה פרס והפרלמנט הפרסי החדש מיסדים באנק לאומי גדול ומקבלים הלואה מאת העם עצמו. בזה תשתחרר הארץ הגדולה

מהחרים בעליונים. רק לבית אחד יש עליה, וביהו של רבי אשר ברוך הוא, גביר ולמדן גדול, שאין כמותו בכל הסביבה. וכמוכן ביהו גבוה מכל בתי העיר. ולא כמוהו כעל הכיה, שהוא יהודי כפוף... במדוד התחתון שם חנותו, והוא דר בעליה. הוא בעצמו אינו עוסק במשא ומתן רק אשהו ומשרהו והוא יושב ולומד יומם ולילה. ובלילה יושב ר' אשר ברוך ולומד כל הלילה, הוא יושב ולומד לאור חתיכת נר מעוק בין אצבעתיו ואינו פוסק מגרסא. ולאוד הנר הזה ילכו „מנהיגי השורים” זה כמה שנים מדי לילה בלילה.

לבובקה היא עיר סמוכה לגבול, גבול יש בה בין מדינה זו למדינה אחרת, ובלבובקה יש הרכה אנשים „מברחי הסכס”, שמעבירים שורים ממדינה למדינה, בלי ידיעת הממונה על הסכס. מובן מאליו, כי דבר זה הם עושים כלילה, בשעה שאין בני אדם רואים ושוטרי הגבול ישנים. והם נוהגים בשורים, וסימן זה, כלומר אור הנר המציץ מחלונו של ר' אשר ברוך, מלמדם את הדרך העירה ולא יתעו. מדויץ לעיר לא יראָה רק עלייתו של ר' אשר ברוך. והלכו גוים רבים לאורו.

ר' אשר ברוך זקן בא בימים, תש כחו, ואף על פי כן אינו מכמל למודו. ר' אשר ברוך חולה, מ'יחוש יש לו והוא חש צער ויסורים ואינו במל

„הקידוש”, שקדש חיימ'ל בשכיל עצמו, ואגב „הוציא” בזה את אמו, הפסיק קצת את הרחרורו, אבל היכף, כיון שפרס את להם והתחיל לזמר זמירות כמעט נמבע בים של מחשבות. דמיונות התחילו עוברים לפניו. נדמה לו, כי היזן מנסה אותה, ומוצא את קולו נעים וחזק — כי כאמת היה לו לחיימ'ל קול נאה, על זה כבר הסכימו כל המתפללים בקלויז, אשר חיימ'ל היה שר לפעמים כשעת ה„שליש-סעודות” איזה זמר. — הוא מוצא חן בעיני החזן והוא נתקבל במקלהתו.

שמחתו של חיימ'ל הקמן אי-אפשר לתאר כשראה איך חבריו מציצים עליו בקנאה בשעה שהוא עומד עם החזן אצל העמור והוא שר.

מאר היה חפץ, כי גם בני בית הגביר יהיו שם, לראותו ולשמיע את קולו. מאד התאוה לרבר הזה. כי הגביר היה משטה בו פעם אחת, צכמ סנטרו כחכה והבטיח לו כלה הגונה עם נדוניה רכה, אם יזמר ככיתו. ולו כנות... עתה לא יכלם עוד, כמו אז כשהיה בבית הגביר, וקולו התחיל דותת ונפסק באמצע מחמת אנסו. הוי! מה מאוס היה דבר זה!

והשנים חולפות. חיימ'ל שבע הרבה נדודים ושמו יצא לתהלה בכל הארץ. הוא איננו עוד עוזר אצל אחר, כי הוא בעצמו חזן נודע לתהלה. חזן

מלמודו והוא מתנהג כמאז. דק בלילה הוא, שככקר שאחריו נסתלק ועכר מן העולם, לא יכול לעסיק בתורה ולא הדליק נרו כשאר לילות השנה, ואז תעו הגוים מנהיגי השורים בדרך ולא ידעו אנה ילכו, תעו כל אותו הלילה, ואך בעמל רכ שבו העירה בבקר. וכששאל אדונם אותם על סבת הרכר, שנתאחרו כל כך ובאו שלא כדרכם בכל לילה, סחו לו כל הענין כי תעו כדרך, וגמרו: „אור לכיבקה ככה”.

סברו הגוים הללו האור הפשוט, כי נכבה, אבל בכקר נדעך אור התורה בלכובקה, נשמת רבי אשר ברוך יצאה...

הפנחא השבורה.

באשר בא חיים — נער ככן י"ג שנים, ארמוני, ושתי פאות מסולסלות לו — הכיתה בליל שכת מכית הכנסת אל אמו האלמנה, היה מחו נטרד מאד, ראשו היה מלא מחשבות, ודמיונות נלהכים רקרו כראשו הקמן. לא יכול להסיח דעתו אף רגע מכל מה שראה שם בבית הכנסת, ובאזונו יוד צלצלו הנגונים הנעימים, שזמרו ה„משוררים”, נערים כמותו, שקסמו בקילותיהם את כל שומע ולפני עיניו עיר רחף מעוף-עיניהם של המהפללים, שהעיפו בחבה יתרה ככל רגע על המזמרים הקמנים הללו. ואין צריך לומר הכבוד שחלקו להחזן! וכי דבר קמן היא זה?

הזאת משעבוד עמים זרים. המלך נוראדן חולה, בנו מושל תחתיו. סכסוך גדול קם בין הפרלמנט ובין מפלגת עבדי המלך בדבר הדגן, שנקנה על ידם לתמוך בידי האכרים הסיבילים רעב.

על המצפה

החשד במחדשים.

כאשר נשים מכמנו בדברי ימי עמנו מזמן החשמונאים עד עתה, נמצא, כי אחת התכונות, שנעשה לקנין עמנו, היא לשנוא כל שמה חדשה בלי כל סבה ולדחותה בתחלות שונות במרם ידע עוד טעמה ומגמתה, להכחידה מקרב המחנה. על כל תקון חדש, שהעסק בו איזו מפלגה, בין בענינים רוחניים ורתיים, בין בעניני החיים החומרים, הוא מכיז כחשד של כפירה והעברה על הדת, אף שאין לו הוכחה על זה ע"פ ההגיון הישר. החדשה לכרה הספיק, לתלות בה דפי ולהחרימה עד שתתבטל או עד שתתישן ותתאזרח בתוכנו ואז אותה שמה עצמה, שהחרימנו מקודם, תשוב אח"כ להיות לנו לעקר דתי, והפוגע בה כפוגע בתורת משה. סופרינו והכמינו, שאהבת עמם ממלא חללי לבביהם, יכולים לחות דעה נגד תכונה זאת בהתמרמרות וחמלה, ולהכיע אי-רצון נגדה, כי היא חוסמת את הדרך הישר להתפתחות העם ולהרחבת זכויותיו, ובעוד שכל העמים הולכים קדימה נשאר עמנו אחורנית. אכן אם נעמיק השקפתנו נבא לידי הכרה, כי רק תודה להמימות הזאת אנו מתקמים עוד עתה. נשים נא נוכח פנינו את תור הזהב של עמנו, בהיותו חי בארצו ושבת מושלים ש: זרים עריצים לא ידע, כמה אחזה אותו כולמוס הממיעה. כנעלי-יד החליף אמונתו ודתו, שכל העמים המקולטרים מודים בהן עתה. ולמרות התאמצות נביאינו ותוכחתם המרה, נשמע חלק גדול ממנו בין העמים. נורא היה זרם הממיעה גם בזמן בית שני. אחרי פטירת שמעון הצדיק נעשתה בזמן קצר מהפכה נוראה בתוכנו. יפירתו של יון לקחה לב עמנו ועד מהרה קבל שפתו ונמוסיו. ההלניסטים היו מפלגה חזקה ושלמה בעמנו. עוד מעט וכלה ונחרצה נעשו לבית ישראל. לכן כאשר נברו היהודים הנאמנים המעטים ע"פ הנהגת החשמונאים הגבורים אוהבי עמם ויצליהי להכניע את הרשעים הבוגדים ולכונן מחדש ממשלה ירורית, לא רצו להסתפק בגאולה זמנית לכד. יורעים היו כי הממשלה הזאת לא תתקם לעולם, בחכמתם ראי כי זמן שלפון הרומיים הגיע וגם אנחנו נהיה ככל העמים ההלשים, נכנעים להם.

לפי העת הדיא, קנטור, ומכל העולם חולקים לו בכבוד. ואז ניכר הוא באמו וכעירו הקטנה והעניה, במקום שנולד, במקום שעברו שנות ילדותו הנעימים. אז באה מחשבה כלבו, כי צריך לבקר את עיר מולדתו.

ככל העירה רעש, מדברים, מרכים שיחה, וכל הדברים רק על אדותיו הם, כל מה מלא תשבות והבל מהללים אותו. הוא עשה רצון בני העירה, הכטיח להם לעבור כיום השבת לפני התיבה, מודעות גדולות הרכיקו על כל הקירות: "כי החזן המפואר מר חיים וכו', יתפלל ומכל כתל הכריק שמו. כבוד גדול היה לו מתפלתו, כמוצאי שבת קדש היו אצלו כל חשובי העדה וחלקו לו בכבוד.

עברו ימים אחדים, חיימ'ל נעשה "לחתן" עם בת גביר העיר. כל נכבדי העיר באו אל התנאים, וכבד כותבים את התנאים: "למול" וכו', וכו', ושוכרים פנבא... מן קול שכירת הפנבא התעורר חיימ'ל ממחשבותיו, אצלו עמדה אמו ואמרה:

"ילדי חביבי! כבר נצרך לאכל יחדו, מפנבא אחת, כי פנכתך נפלה ונשכרה... מול טוב!

ש"י משאמ שקים.

על כן ברת שמעון החשמונאי ברית עמהם, למען לא נעורר בהם קנאה עלינו. ומפני שהיו יורעים חז"ל בזמן ההוא, שיפיתו של רומי יכולה לקחת לכבנו לא פחות מאותה של יון. לפיכך מצאו לנחוץ לאסוף כל כחם ועבדותם לחזק את קיומנו בעתיד. בעצם כינתם באו לידי החלטה, שאך שמירת הדת במהרהתה יכולה לשמור אותנו מן הממיעה. על כן בהשתדלות נמרצה הפיחו בלב העם אהבת הדת, וימסרו הוראה זאת לחכמים שאחריהם, שנמעו בתמידות בלב העם הוקרת הדת בהמימות, בלי בקשת מעט ונמוק. עד שאהבת הדת נעשתה לתכונת העם העברי ולמכועו הגזעי. ע"ב על כל דבר חדש הוא מכיז בעיני חשד, פן יש בו איזו נגיעה ברת. ולכן על כל שמה חדשה לעמוד בנסיונות: החרב תוכיח, אם לקרבה או לרחקה. מוצאים אנו שבמחלקת שבין הפרושים והצדוקים, היו הצדוקים קובלים על הראשונים שהם פוגעים בדת (ע' משנה סוף עוקצים). וכן ינאי המלך, שנקם כפרושים לשפך דמם במים, היה עושה תחת ססוה הננת הדת. אכן אחר שעמדו הפרושים בנסיון, קבלו העם הוראתם ויחכרוה לתורת משה. לא פה המקום להרחבת בראיות על דברי. לדוגמא נקח לנו את החסידות, לאשר משפטי, שהוא ענין הקרוב לדורנו. כמה סבלה החסידות עד שיצאה מידי חשד של כפירה ופגיעה בדת. רבים מעו להחליף את ההוראה שהקימה החסידות: להכיר הכח הפועל בנפעל, והמה הנצוצים הקדושים השגור כפי החסידים, בהסוכסנטן של כרוך שפינויה. הגר"א קרא עתה: הוא אומר לעץ אבי אתה ולאבן אתה ילדהני. הגאון הנז"כ גזר שריפה על ספריהם. נחשדו שהמה מכת ש"ץ, ויחרימו אותם. אכן אחרי שעמדו בנסיון נתפשטה שמתם כ"ב עד שרוב האנשים הנאמנים לדתנו עומדים תחת דגל החסידות עוד היום, אף שאיננה עוד זו שהיתה בראשיתה. — הקוה טובה נשקפה איפא גם ללאומיים הדתיים. אם תעמוד מפלגת הלאומיים הדתיים בנסיון ולא תחוש לבל הרדיפית, שרודפים אותה, תמצא שמה זאת מהלכים בין העם לאט לאט ותרכוש לכבו, ועוד יבואו ימים, שכל אשר יחלק על הלאומיות יהיה נדרף מן העם, כמו מי שיחלוק עתה על החסידות.

לכוב. צ. קוה.

הקולוניה עדין.

זוהי מושבה ונתרית, שנוסדה בשנת 1898 לגדול עצי פרי שונים, להספיק ליושביה את מזונם העקרי, וכל הסכיבה נהפכה לעדין גן אלקים, הראוי להיות למיפת לבל המושבות, שבארצנו הקדושה וששמה נאה לה. באן רציים, מה שהחריצות הנתרית, ההתמרה והאחדות הנתרית יכולה לברוא, אפילו במצב היותר רחוק. מה קל הדבר לברוא נני-עדין! אין דבר העומד בפני הרצון ובפרט כשהכחות מאחדים. אבל אל יבהל הקורא ברוחו לאמר, שזוהי קולוניה אחת ממושבות אה"ק, הקולוניה הנ"ל, עם כל היות לה שם עברי, היא אך קולוניה אשכנזית סמוכה סמוך לברלין. — מה נאה היה הדבר לו היתה המושבה הזו יהודית ומציון יצאה תורה כזו! אבל מן הצד המוסרי לא אדבר וגם לא מן האפשרות להשכיח ולהעדין ע"י הוגתריות את רגשות עמנו, לסגלם לאיזה אידיאל, רק על הצד החמרי אדבר. החלוץ העובר לפנינו, לפתח את אדמת אבותינו ולעשותה נושבת, הוא בידוע לא משל אנשים העוזבים את רב טובם כחיי העולם האירפי והולכים לנחול חיי עולם הבא חלף הפריהם את אדמתנו בזעת אפם, למען הכינה בשביל העם, אלא גם בונה פרטית, חמרתית יש להם, היינו להיטיב את מצבם הם. הרי רכס תלויים כחסדי התמיכה, ומה כבד הדבר לרבים לחיות שם חיי אכרות בחסר כל הענני האידופיים, עד שתהיה גם ארצנו מקולטרה בארץ אירפית. ובאמת קרבן גדול הם מביאים לעמם וקצר-הרוח מורגש למדי בהתפתחות הישוב. — ולוא התרחבה הוגתריות ונתפשטה בין שדרות שונות של עמנו, אז היה אותו החלוץ מתרבה ומסתדר, והאידיאל הלאומי בצרוף עם האידיאל הוגתרי, שפתן שכרו החמרי בצדו, היה רוח החיה באופני

הנוסעים שמה, היינו למען לא ישבו עוד בכרכים האירפיים, המלאים עשן ואבק וצחנה של בתי המטבחים, האיטליזים וכו', לבל יהיו עבדים לאינדוסטריה נכערה, היוצרת בשביל האדונים צעצועים ילדותיים כעד חייהם הכלתי מבטיים, כפי המודה בפריז, ולקבל כשכר עבודתם פגומים חמריים ורוחניים, ולמען תהי להם שם האפשרות לחיות חיים מבטיים כאין מכלים ומפריע, חיי אכרות וגננות. — פרופסורים מומחים מ"שלהם" — בי "שלנו" לא יטפלו בשמותים כאלה — מחליטים, כי פלשתניה מצטיינת בעד חיים מבטיים היותר פשוטים מפני שבהאניה נמצאים כל אותם החמרים הנחוצים לחיי האדם. ולוא היו בני "החלוץ" אנשים מבטיים, היו מכשרים לא רק ליסד מושבה אחת כדוגמת "עדין" הנ"ל, כי אם להשיב לארצנו את דשנותה מקדם ואת כל כבודה הראשון, לא בנמיעת גפנים, שלא ראו אחינו עוד ברבה כהן, אלא כמזרע רגן, בממע ירק ובשהילה האנים ויתר הפירות המשגשגים שם, העלולים להפך את הערכה לעדין גן אלקים והפועלים היו מוצאים בעבודה עצמה שכר לפעולתם, משכרת שלמה. ומה נקל היה אז ליושביה לחיות באמת חיי גן עדין! במקום גדול הכתמות, הקצבות ובשווי הקציצות והדבלולים וכו' — אומנות ומדע! אבל אגחנו יושבים וממתנים עד שהאכרים הגרמנים ועוד עמים אחרים יכבו את עין הארץ ואז נאסף אספות וקונגרסים, להתפלפל באופן פרלמנטרי, כמו "הם", לכתר ועדים אקטיבים ובלתי אקטיבים ועוד פעם להתוכח במכתמים מלאכותיים ודפלומטיים, לברר, ללבן, עד שנוציא את הדבר מחור לבל באי עולם, שפלשתניה אינה שיבת לגרמנים, אנגלים או לועים אחרים מקריב באו, כי אם אך ורק ליהודים, שיש להם עליה זכויות הסתוריים: ארץ ישראל — לישראל. שהרי עוד לפני כמה וכמה שנים ככשנוה וכמה וכמה שנים רוינוה כדס לכנו, — עד מתי תכבוש החרב את הארץ ולא רוח המוסריות? א. י. קוויטנר.

הרב הגאון מפרסבורג וצ"ל.

גם הגאון ראש הישיבה הגדולה הידועה הלך לעולמו וכל בית ישראל יתאבלו עליו ולא עליו בלבד אלא על הדור הישן ההולך וכלה ואינו מניח כמותו. כי לא כמות רב גדול לפניו מות רב גדול בימינו. לפניו גדיל התורה שמת בא רב אחר דומה לו וישוב על כסאו וחסרונו לא היה נרנש. לא כן עתה. הרבנים מפרסבורג הגאון מפרסבורג הולכים ומתמעטים, עם כל דב גדול הנפטר יפטר חלק גדול מדורו. על כן האבל גדול פי שבע. יכולים אנו להביט בעין אחרת על העולם ועל צרכיו, אבל עובדה הוא, שהדור הישן הולך ואין ממלא מקומו. והדברים אמורים ביחוד על ארץ הגר. שם היהדות משתנה משנה לשנה. ההתקדמות החנופה עושה צעדי-ענק ורבנים כמוכן הישן עוד מעט ויהיה זכרם שייך להיסטוריה. לפני ימים אחדים נפטר הרב הגאון ריי"מ ראטה מפאפא ועתה גם הגאון ר' שמחה בונם סופר מפרסבורג, ולא הניחו מי שימלא מקומם, וגם אם הניחו באיזו קרן זוית, הן מנהג הירושא לא יניחם להגיע למקומם הראוי להם. כסא הרבנות בפרסבורג נכבד וחשוב מאד ליהדות. מלבד שהוא כסא רבן של ישראל ר' משה סופר וצ"ל וכסא בנו בעל כ"ס, הנה כסא הרבנות ההוא קשורה גם משרת מנהל הישיבה הגדולה, שרוב רבני אונגנרן יצאו ממנה, הישיבה שהבירתה גם הממשלה לבית מדרש גבוה לכל דבר, במין אוניברסיטה יהודית. שם ילמדו התלמידים מלבד תלמוד ופוסקים גם כל המדעים ויקבלו תעודת בגרות. על הכסא ההוא היו יהודי אונגנרן צריכים להושיב רק את גדול הרבנים בארצם, את המכשר בכלם למשרה הדמה היא, שכל היהדות בארץ היא תלויה בה. איננו מכירים את כן הרב המנוח, אנו יודעים רק שכבר בימי חיי אביו עזר את אביו החולה בהנהגת הישיבה ובתלמוד השעורים וגם בדרשוה. ואין ספק שירש את כסא אביו, בנהוג שם וגם בגליציא. אבל אלו ידעו אחינו באונגנרן את חובתם היו אומרים לכן היורש: רבינו, עשה למען חוזק היהדות ולא לכבוד אבותיך ואל תעשה התורה ירושה, אף

הפולנים ביהודי לנשיא העיר. — כמו ככל ערי גליציה גם פה ישראל מתפרנסים זה מזה, אבל כמו בכל מקום שוררת גם פה השנאה ליהודים. בשבוע שעבר הרג אבר אחד את שכנו היהודי שוכר החיים, אשר השאיר אחריו אשה וארבעה ילדים כאין מחסה. אברים רבים הבישו על מעשה הרצח ולא הניף איש את ידו למנוע מלשפוך דם נקי. אחד מהם חזה דעתו, שכראי גם להרוג יהודים אחרים, אבל מעם אגרופי יהודי, ששלם לרשע ירושתו. הרוצח חשב להמלט אחר המעשה לאמריקה, אבל נתפש ויושם במאסר. צכי מרגליות.

וויין. בשעת התרגזות באתי הנה. צלוחית המים של האגודה הציונית פה היתה שקמה וקפואה והנה באו הבחירות אל מועצת הקהל ותחמסם ותרחה ותעלה אבעבועות מעופפות ומתבקעות ועוד מעט ונצרכו בתן אותן הפנים הנפסים של הראשים והמנהיגים, שלא נתמלאו, שלא שמנו ועשתו אלא מתרבונו הרוחני של הקהל הקדוש, צאן מרעיהם. — אמנם לא לחנם שונאים הווינאים את הגליצאים ורואים בהם שונאים כנפש, כי במדה ידועה הצדק אתם. יושב לו הווינאי על סיר הבשר בהוטל שלו ועל ספל הקפץ בבית הקפץ שלו ואכל ושתה והתכולל לאט לאט בין אזרחי הארץ, העמים הנאורים ויאכל את פתם וישת את יינם ויאהב את בנותיהם ויתחתן עמהם והנה קפץ עליו רגזם של הצעירים הגליצאים, שבאו הנה ללמוד ויביאו אהם את שפתם המשונה, את מדותיהם הודות ואת — הרוח היהודי, רוח עז וחזק, שבכחו ללפות את עמודי האסיליצייה לועזים, לקעקע את כל הבירה ולקבור תחתיה את המת, הנפסים" חיים. — צדק היה לראות את הצעירים האלה במלחמתם של הבחירה האחרונה, בגורו אריות רצו מרהוב לרחוב וירברו ויהוכחו ויצעקו ויהממו את הנם היהודי עד שהלך אחריהם ויתן את "קולו" על הנבחרים הציונים. בבית הבחירות היתה להם מלחמה חדשה כי החשך הגיך על עצמו בכל כחותיו השחורים וכנגבה ובערמה הוציאו סמוריה העבירה של קנדידטי האסיליצייה את פתקאות הקולות הציונים מידי הבחרים ונתנו להם תחתם פתקאות אחרים ו"הנם" הבוחר לוקח ונותן ואינו יודע מה. הודות לערמתם וזה ועוד כאלה הצליח להתבולל לים לצאת גם מן הבחירה הזאת בעזרת הנצחון; אבל עמרה זו עמרת קוצים היא, כי רק במספר קמץ של מאות קולות אחרות עלו על הציונים ולא על כלם, כי שנים מהקנדידטים הציונים עודם תלויים ועומדים מפני שמספר קולותיהם דומה למספר שנים מן הצד השני ויבאו בבחירה מיוחדת (שמיכיוואהל) ואין שום ספק שבבחירתם המתחדשה הבחר יבחרו ברוב מבריע. נפילת הציונים היתה איפא קימה וקימת המתבוללים נפילה; וכאשר החלו לנפול ב... וכי. יצחק שאַנער.

מכתב מאונגן.

פרסבורג. כבואי הנה לרגל מסחרי ואשבות פה בש"ק, רויהי נחת בראותי, כי עדת אחינו פה עורה מחזקה בתמה ולא תפה אשרה מארחותיה, אשר סלל לה לפנים מורה ומנהיגה הגאון ר' משה סופר ז"ל. בשבת במעט כל חניות אחינו סגורות וגם אחרי הצהרים עד עת מנחה אין בית מדרש או מנין, שאינו מלא מרוב הבאים לשמוע דרשות מגידיים מן בחורים מהישיבה, זה באגדה וזה בפלפול. לעיר הוואת המשפט להקרא עיר ואם בישראל, כי היא הקהלה היחידה הגדולה באונגן — בה כעשרת אלפי נפש יהודים — אשר עוד מעשי אבותיה בידיה, משתומם עמדתי בראותי אחד בעל זקן גלות, שלא נכר אם מילדי העברים הוא, נזקק לדורש בשאלותיו כענין בדרוש או בסדרה. — בעת בתבי את המכתב הזה החריד אותי המלגראף בהודעה ספראנקפורט, כי המול בש"ק נפטר שם הרב אב"ד וראש הישיבה מפה הגאון ר' שמחה בינם סופר (בן הגאון בעל כתב סופר ונכד הגאון בעל חתם סופר) ושכב חיים לכל חי בן ס"ה שנה. הרב המנוח, אשר זה איזו שנים חלה את חליו, נסע לפפ"מ, לשאול בעצת רופאים ולא שב עוד בדרך אשר נסע. עוד אתמול בשבת כל העולה פה לתורה ברך "מי שברך לחנלה" בשביל הרב והנה שתם תפלהנו, נשבתה שמה מקרבנו. בבוא הבשורה הסעציבה לבשה העיר קררות, ראשי הקהלה סהרו להודיע בפראנקפורט את בואם שמה, להביא את מטת הרב נ"ע פרסבורגה, לקברו בקברות אבותיו ז"ל. מרוב המרחק וההכנות תהיה ההלויה בסוף השבוע הזה. כשלושים וחמשה שנה ישב על במה הרבנות בעיר הזאת וירבץ תורה בישיבה הגדולה, אשר בלה אומרת כבוד עד היום הזה. ינחם ה' את בניו ואת אחיו הרה"ג מהרש"ם אב"ד בערלאו והרב הנכבד מהרי"ל סופר בדרוהבימש.

יהונתן ברי"י בירנבוים סקראקא.

הגיעו הדברים לידי כך, ששתיהן שכחו את אשר לפנין ובמודעות שלהן לא ידברו עוד על אדות רבניהן, כי אם הסתפקנה בקטמות לבד ונוגעות בכבודם של אנשים פרטים, בהגידן להם את חמאיהם שכצנעה בפומבי. ואנחנו עומרים ושואלים: האלה המה מאשרינו?...

בשבוע שעבר נפתחה מחרש "המונבעהאלע", שנסגרה ע"י הד"ר ע. ביק המנוח.

(קרבן האהבה). עלמה אחת מבנות העשירים חשקה במשרת חנות הוריה ותשבע לו להנשא אליו. והיה בהודע הדבר להוריה התנגדו לזה בכל תקפם ולבלי לת הדבר לצאת לפעולה שלחוה וינה אל אחותה, אשר השגיחה עליה בשבע עינים. העלמה בראותה שאי אפשר כי ימלאו מאויי לבה קצה בחייה ובשעה שלא היה איש בבית השליכה את עצמה מן הדיוטה השלישית.

לבוב. הריסת ב"ם "חנוך לנער", שבאה כמעט פתאום, עוררה חימה וקצף בעירנו והעם מרבה להתאונן על מיסדו ומנהלו ד"ר מאיר מונק, שמבלי שאול את אגודת המפקחים ואת החברים בן לילה גזר כליה על המוסד החנוכי הזה. הדבר נוגע ללב הרבה בעה"ב בניונים, שאין דם משנת לשלם שבר מורה עברי פרמי וחפצים בכ"ז לגדל את בניהם לדעת תורה ושפ"ע. — בשעת האספה הכללית של חברת "תקות ציון" עוררה השאלה הזאת רעש גדול וקצף הרבה ואחרי וכוחים שונים איך לחדש את ביה"ם החליטו לעיין בדבר ולקרוא עצרה להועץ מה לעשות.

אין מגמתי בזה לאים על המנהל ד"ר מונק ולעורר עליו חמת הקהל, יוכל היות שמעמו ונמוקו עמו, אבל יבואו נא דבריו אלינו ונדעם. לעופלים אנחנו ממנו ומדוע יסתור מאתנו את חפצו? חובתו נגד הקהל היהודי לקרוא אספה ולמסור דבר בית-הספר ביד מומחה לאותו דבר. הלא בלמה תכסה פנינו לראות קהלה גדולה כלבוב בלי חנוך עברי! — העובדה שהנהגת הקהל המפל עתה בשאלת יסוד ב"ם עברי לתלמידיו הגמנוניות צריכה עיון הרבה. כי חוץ ממה שאין שום תקיה שיבה נשקפה לנו מאותו החנוך בהיות המיסדים רובם ככולם מבת המתבוללים, המבישים בקר רוח על כל דבר לאומי ועברי — עוד יש מקום לחשוב, שאורכים יקומו עלינו מצד אחר. הלא נודע למדי, שהפולנים המשקים מיסודו של פעלדשטיין וסיעתו מתאמצים בכל עוז לדחות למוד שפ"ע מתוך בתי הספר הבלליים, אבל לא עלתה בידם בכל השתדלותם הרבה לע"ע. עתה, אם יעמוד מוסד חדש ללמוד שפ"ע ותורה מצד רשות הקהל או על נקלה יוכלו להשפיע על המפקחים על החנוך מצד המדינה באמצעים כשרים ובלתי כשרים עד שיגרשו בלה את הלמוד העברי מכתלי בתי הספר, בי יראו באצבע על המוסד מצד העדה הרשמית עם "ההבשר" מצד הרבנות ונמצא נהיה קרחים מכאן ומכאן. פב"ג.

דרוהבימש. (מתרושש והון רב). זה כשנה אשר זלמן רייכסלער נהודע אל גבאי רביהמ"ד היזרמשובי בעירנו, ייבקש מאת בעה"ב, שירחמו עליו לעשותו לשמש לביהמ"ד. רחמי הגבאים נבמרו עליו ויאותרו, לא היתה משתה ושסחה, שלא היה בין המנוים לקחת רח"ש. גם אכל ארוחה בכל יום ויום בבתי בעה"ב, וידרוש נדבות מהם, כי הוא יכול לרכך גם לב אבן, כי דבריו מסוגלים לעורר רחמים בלב כל איש. פתאום הראה שלמה מייכמאן, איש עני ואביון, שיש לו הזמנה מאת השמש לערכאות על חוב שר אדבעים ר"ב, שאחר מלשלם לו בזמן שקצב לו ברבית קצובה, ואם לא ישלם לו עתה כל הכסף, או איש לו הן אדרבתא, לחבול מאתו עם שימצא. העני התחנן לפניו ויבך בדמעות, שימתין עד איזו שבועות, כי אינו יכול לתת עתה אף פרומיה. אך הוא מאן לשמוע בקולו, ויחבל מאתו מעט סחורה שקנה בהקפה וגם מ"ז ר"כ, שלוח מיד איש אחד. הדבר העיר חמה בתוך בעה"ב על אכזריותו, ויחלו לברוק את הדבר והנה נודע, כי יש לו הון רב. גם בתים יש לו בעירות שונות. הגבאים אסרו עליו דריסת הרגל בכיהמ"ד ושמו נודע בכל העיר והיה לשיחה.

(סגירת חדרים). ע"פ פקודת שר המחוז נסגרו פה כל החדרים, שאינם מתוקנים על פי חקי ההיגייניה. הדבר גרם התרגשות רבה בין המלמדים ויועצו לדרוש מאת הקהלה לבנות להם בית גדול על קרקע קנין הקהלה ובו יהיו כל החדרים בחקי ההיגייניה וכל מלמד ישלם בכל שנה ככל אשר יושג עליו. הדבר בא לפני מועצת הקהלה, אך נדחה לישיבה הבאה. אם יכבימו ראשי הקהל תהיה עירנו למופת. אקוה, כי מר באקנרופ, שהוא אחד מעיני העדה ישים לב לדרישתם וישתדל ככל העצמות להביא את הענין לידי גמר.

יודאמשוב. עירנו קמנה ואעפ"כ בחרו האכרים

אם אתה יודע בעצמך, כי ראוי אתה למלא נקמם אבותיך, כי אחרי שנשתרבב מנהג הירושה יש לחוש פן סוף סוף תפול הירושה בידי יורש שאינו הגון. וכסא פרסבורג יקר לנו ביותר ואין להתעקש בו לקים המנהג המקולקל. קיום הישיבה הגדולה וקיום היהדות חשובים מכבוד הגאונים. גם מרע"ה היה יכול להוריש משרתו לאחר מבניו, הן לא קמלי קניא באגמא היו, אבל קיום התורה והיהדות ישראל היו יקרים בעיניו מכבודו ושיבת בניו. על בסא הרבנות בפרסבורג צריך לשבת רק הגדול בכל הרבנים בדורו ולא הוקא סמשהפת סופר. הן לא יעלה על דעת שום ממשלה בעולם, גם בין העמים חצי הפראים, שבמות פרופסור בבית למוד גבוה וישיבו בסקומו רק את בנו, אף שישנם גדולים ממנו. מדוע יגרע בית למוד התורה ומקום חנוך רוב הרבנים מבי"ם גבוה של עמים אחרים? וביתוד הישיבה הגדולה בפרסבורג, שגם הממשלה מבירתה ככיה מדרש גבוה לרבנים, וראש הישיבה שם הוא רכס של כל הרבנים.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. בשבת האחרונה היתה פה אספה לשומרי הבתים (סמרווי). בראש האספה ישב בהן קתולי ויגד לפניהם תוכחת מ"סר, כי חמא גדול יחמאו לאלקים אם יעבדו אצל יהודים, מחרמים יהיו בעוה"ז ובעוה"ב והכהנים לא יכפרו על עונותיהם. עוד לא לא ננמרה האספה והנה באו מאות שומרי בתים מרחובות היהודים וירעישו את האספה ובקצף גרול הכו את הנאספים באמרם: היהודים טובים לנו מן הנוצרים. בעבדנו אצל יהודים יכבדנו כבני אדם ואם אצל נוצרים נעבדו יביטי עלינו מלמעלה, כאלו אנו ממדרגה פחותה. אם נהיה שומרי בתי יהודים יש לנו רשות לעבוד גם עבודות אחרות כל היום, כי מן הבית לא נוכל לחיות ובבתי נוצרים אין לנו רשות לעבודה אחרת. לא נאבה! ולא נשמע לבם! מחחרה ביום אי היה אספת שומרי בתים אחרת. שם נשמעו דבורים אחרים. שם החלט, כי לא היהודים הם אסון העניים האלה, כי אם הכהנים והמניסמראם, הכיפה את שומרי הבתים לעבוד חכם עבודות שאינן שייכות להם, כמו למאמא ולרביץ את הרחוב לפני הבתים. אם לא יקל המאניסמראם את העול הקשה מעליהם, יקראו שבייתה לכל שומרי הבתים. — לפני ימים אחדים עמד בעל אחוזה נוצרי בבית הדין פה בתור נתבע, כי בעל מלאכת פחים יהודי תבע ממנו שארית חוב בעד הגנ, שקבע לו בביתו. בתחלת המשפט הוכיח השיפוט את הנתבע על קחתו בעל מלאכה יהודי. במקרה היה לתובע עורך-דין ציוני, ד"ר ווארהאפטי, שהגיד לשיפוט בפניו, כי עובר הוא על חוק ואם עוד ישמע ממנו דברים כאלה יודיע את המניסמטר למשפטים. — ישנם גם גנבים אנטישמים. ברחוב מאלי רינעק פה יושבים יהודים רבים מוכרי פירות וירקות וזה זמן רב יאריבו יום יום גנבים קטנים על בר הגנשים לקנות אצל היהודים ויגנבו כל אשר בכיסיהם. הקונים יראים לקנות מיד יהודי. כבר הודיעו את הדבר לפוליציא ואין שמירה מעולה. — בשבת היה פה גמר-דין האבר פיוטר אורבאנוק, שנאשם על הבערת אש בבית הסוג חיים האַניג בבפר אַזאַניו. עדים העידו, כי הגיד אורבאנוק לפניו, כי מוכן הוא להצית אש בכפר, אשר האכל מקצהו עד קצהו. הנאשם הצטרק, כי היה שכור בעת ההבערה ולא ידע מה עשה. אורבאנוק יצא נקי. שם השופט מרוינפעלער.

— בשבוע שעבר בלחה שנה שניה למות הגאברפ"ק מוהר"ר חיים ארי' הלוי הורוויץ ז"ל. ולזכר כבוד אביהם דרשו שלשת בני הרב המנוח, הרי מיבאל, והר' אלעזר משה והר' צבי, הראשין בביהמ"ד ר"מ ציפרעכ החדש (רחוב אנגישקא) והשנים בביהמ"ד בני אמונה, בפני קהל ועדה.

לבוב. מיום מות הרב הגאון האב"ד עד היום היתה שאלה הרבנות תלויה באויר ואין פותר. והנה קמו בעירנו שתי בתות הקיראות לעצמן "אגודות קנסרביטיות" ואומרות לזכותנו ברב, ומדי שבת בשברו הן פונות אלינו יושבי העיר בקול-קורא ומבקשות שנבחר ברב שהן מציעות לפנינו. אבל כל כנה ונתה יש לה רב אחר, ובצאת האחת בקול קורא לא תבוש מלשפוך קתון של בוז על רבה של הבתה השניה, והכתה השניה לא תשב גם היא בחבוק ידיים ומשיבה אף חרפתה בחיקה בפלים וחוזר חלילה וכבר

והעד אמר, כי היה ליל בהיר ולאור הלכנה הכיר את שטערן. עדות השופט חוקר הדין הכריע עתה, כי אמר, שחעד הגיד לפניו בכריה, כי לא שטערן היה היהודי.

אם תבה את יהודי אבה את יהודיך. כן נעשה עתה בין רומניא וכולגריא, המדינות השכנות והידידות בכל ענין פוליטי. בדבר היהודים פרץ ריב ביניהן. בולגריא גזרה לגרש כל יהודי מרוסיא ומרומניא הדורך על אדמתה. ורומניא נקמה בה ותגזור, כי כל יהודי מכולגריא, אשר ידורך על אדמתה גרש יגרש בלי הברל אם יש לו תעודה או אין.

אספה ציונית כללית ברוסיא. בשבוע הזה היתה לראשי הציונים ברוסיא אספה ציונית כללית בהלזינגפרם כירת פינלנד. האספה היא אספת סתר בלי סופרי העתונים.

הקרדינל סטברבסקי. הפולנים אברו אברה גרוכה במות הכהן הגדול הזה בפולן הפרוסית. הוא נלחם בעד עמו בכל עזו וישר לבו. הקרדינל הזה היה אוהב יהודים וכל ימיו השגיח, שיהיו שלום והשקט בין הפולנים והיהודים.

סוציאליזם אנטישמי. האנטישמיות בין הסוציאליים אחרי שנתגלה אחרי שהוסרה המסוה, היא נודעה ככל יום במעשי צוררי ישראל שבין הסוציאליים, אשר חבריהם היהודים מוסרים בעדם את נפשם ואת עמם באמונה שלמה, כי הסוציאליזם היא התשועה היחידה ליהודים ולכל העשוקים. הברלינר טאגבלאט מודיע מעשה ברעסא. שבמלחמת כחירות לסועצת העיר, שהיתה בין סוציאליים ובין אזרחיים פתח ראש הסוציאליים. פאות שמו ובודאי מזרע ישראל, את מוסרות פיהו ויחרף ויגרף את העם היהודי ואת דרכי ימיו ויקללם קללות נמרצות כבעלי ברית פיקלה. וכל זאת יען היה גם יהודי אחד בועד האזרחים.

הקומדיה ברוסיא. המניסטר לפינגן הרוסי קוקובצק דרש מאת חבריו לתת זכויות ליהודים, כי הפינגן הרוסי היא בסכנה כל עוד ישלמו החקים הקשים על היהודים, בעלי ההון בחוץ לארץ הזהירוהו, כי כל עוד לא יבטלו את הגזרות הרעות מעל היהודים לא יאשרו את שטרות רוסיא. הממשלה הודיעה, כי לתת שווי זכויות ליהודים אי אפשר עד שיבא הדבר לפני הדומא, אך לע"ע תבטל את הגזרות לפי שעה. שגור אינגטיב. מיד קמו אנשי המאות השחורות וירעישו את הממשלה ויאמרו עליה וישלחו מלגרות אל הצר בתחנונים שלא לתת כל זכויות ליהודים. הממשלה הצטרקה בענוה ובחן, כי לא החליטה שום דבר לטובת היהודים ואין כל חשש, ודרך אנכ היא נועצה עמחם, אולי באמת טוב לתת איזו הנחות קטנות ליהודים להרגיעם ולא יהיה פחד המורדים היהודים על הפקידים. והמאות השחורות מוסיפות להתרגז: חלילה לרוסיא האדירה להכנע לפני היהודים הארורים, והן מאימות במרידות ובפגרומות. וממשלת רוסיא מראה כלפי חוץ לארץ: ראו, חפצנו לתת הנחות ליהודים, אבל "העם" כל העם הרוסי מתקומם. לא נוכל להפס זממנו, אולי לאחר זמן יחלש זעף העם ואז לאט לאט נעשה הנחות ליהודים. ובעלי ההון בחוץ לארץ ירגעו לאמר: קשה הדבר, אין עצה. ואין האנשים האלה יכולים להעז פנים, להגיד למושלי רוסיא: ידענו, כי אתם שכתם את אנשי המאות השחורות, לאים ולהזהיר בשם העם.

שכר בוגד. עו"ד ר"ר איזודור דרהצקי במאשצ'יסק הוא ממשפחת דייכעס בקראקא. גם שמו היה דייכעס ויסב שמו לכבוד ארץ מולדתו לדרהצקי. עתה לפני הבחירות נוסדה שם חברת אזרחים פולנים "להגין על הפולנים מפני העושקים היהודים". עורך הדין היהודי התערב ביסוד החברה. כי הלא פולני הוא וגם עליו להגי על עמו הפולני מפני היהודים הזרים, ערך את תקנת החברה ויעבר באמונה עבודתו הפולנית נגד היהודים. ככלות הכל התעשתו הפולנים וויצאו את דרהצקי מתוך החברה בחרפה, כי אמרו: הלא סוף סוף גם הוא יהודי. יוליאן מראמשקא. האיש הזה. גאון הפולנים, שמת בשבוע שעבר בקראקא היה טפוס יהודי מתבולל בפולן ובאוסטריא. הוא היה בבחרותו בחור ווילנאי, משכיל מדור ההשכלה, כתב שירים עבריים ומשמח את

זרים הלכנו לחפש אור הדעת, אור ההשכרה. רובנו רכשו למו כשרון רוחם וחכמה לבם רק מארצות זרים. ע"כ הצדק והיושר יחיבו איתנו לכבד את הזרים, אם נרצה שגם הם יכבדו אותנו. אך נאמו לא הכה שרש בלב שרי רומניא, המה יוכיפו לשטום אותנו ולהשמירנו לעת מצא. פרומשושאק. י"ש"ר.

מקורב ומרחוק.

בעלי המטמונים מספרד. הרמאים בספרד אינם נלאים זה כמה שנים לשלוח מכתמים לסוחרים כנליציא על אדות מטמונים, אשר להם בצרפת וכל המכתבים בנוסח אחד, כי הכותב יושב בכית הסהר בעון שמטה שקרא לנושיו ובצרפת העלים הוקרב בכיס סתר באמתחתו, שנלקחה בערכו בעד הוצאות המשפט ועל מקבל המכתב בגליציא לבא שמה, לפדות את האמתחת ולקחת שלישי החוץ הנצל. אחרי שמכתבים כאלה חוזרים וכאים זה כמה שנים עלינו לשער, כי כבר נלכדו רבים ברשת הזאת והעסק מביא פרי טוב לרמאים הספרדים. את זה חפצנו לפרסם.

משפט הקפיטן מקפניק. גמר-הדין של קפיטן השקר מקפניק, שהרעיש את כל העולם ויבא את סדרי הצבא שכ אשכנז לירי בזיון, היה באמת משפט סדרי הממלכה של פרוסיא העריצה. מעשה ווילהלם סוגט — כן שם הרמאי, שהתחפש בבגדי קפיטן וישם במאסר את ראש האזרחים ואת גזבר העדה כקפניק ויבא את הון העדה בעזרת אנשי צבא — היה תוצאת הרשעה של הפוליציא הפרוסית. פוגט נדון לפני מ"ו שנה למאסר במשך מ"ו שנה בעון גנבה פשוטה, אף שהיה די מאסר חדשים אחרים. ועתה בצאתו ממאסרו ויחפוץ לחיות מעמל כפיו ביושר, גרשתהו הפוליציא ממקום למקום ולא נתנתהו לשבת בשום מקום. פוגט אמר בגמד דינו, כי כל חפצו בערמתו היה רק לקחת בחזקה מכית המניסטרט תעודת מסע, שלא יכול להשיג כשום מקום. כל יושבי אשכנז וגם השופטים חמלו עליו וינחמוהו ויקצו כסף למענו. גם ענש קל לפי הערך הושם עליו: ארבע שנים מאסר והשופט ברכהו שיחיה ויצא ביגלוס.

התפוצצות. בעיר וויטען במדינת וועסטפאלען באשכנז התפוצץ בית חרשת רבוריש (חמר התפוצצות למכרי פחם), הבית נפל ויקבור תחתיו שלשים איש מלבד נפצעים קשים. ההצלה היתה אי אפשרית, מפני פחד התפוצצות חדשה. כח ההתפוצצות פעל כרעד אדמה. מן הרטט, שנעשה כאויר, נהרסו כמה בתים בעיר, רחובות שלמים נחרבו. גם בקצה העיר דרמטונר הרחוקה נשברו החלונות. רבוריש הוא חמר בלתי מסוכן, כי לא יתפוצץ בחכמה ובדחיפה כדינאמיט ובאשכנז משתמשים בו בכל המכרות. על כן יש חשש שידי אדם פעלו זאת בהצתת אש.

*

מעות כ"ד חזרתה. היהודי הזקן שטערן, שנחרץ עליו משפט מות בכ"ד ברישא בעלילה, שהעליל עליו עליו עד שקר, כי הרג אכר, שהיה לו ריב עמו, עמד עתה שנית לפני ביה"ד שהוא ויצא זכאי. המשפט ההוא, שנחרץ על יהודי זקן בלי ראיה מוכחה, העיר בעתו התמרמרות עצומה בין היהודים במחוז ההוא. הכל ידעו, כי נקי רזקן ורק מעות או משפט קדום או סכה אחרת אלץ את השופטים המשבעים להוציאו חיב. ביה"ד העליון בוויין בטל את המשפט, כי נוכח, שלא כראוי נגמר הדין. עתה תקן ביה"ד ההוא ברישא את אשר עות ויוצא את היהודי זכאי. עתה נכשד העד האחד באלאוואנדער בלשונו וכחשו נגלה לעיני השופטים. הוא נחשד בתחלה ברצח הזה ויתפש. לפני השופט החוקר דין אמר, כי ראה בליל הרצח יהודי זקן רץ. השופט שאלהו: אולי הוא הזקן שטערן המוזג אשר ככפר? על זה ענה הנחשד לא, שטערן לא היה. העד יצא אז זכאי ושטערן נחשד. בשעת גמר דינו של שטערן ענה באלאוואנדער, כי ברי לו, כי היהודי הרץ היה שטערן ובעדותו זאת נחרץ על שטערן משפט מות. עתה העידו עדים, כי ליל הרצח היה ליל חשד

אונגוואר. עוד הפעם קהלת קעזמארק, הקהלה הזאת המעוטרה כבר בזר תפארה בדבר אתרוני א"י, הראתה עוד הפעם עמידתה בראש מפעל טוב בענין הנועת הכחורים. בדבר טוב ומועיל היה לקהלה הזאת רק רצונם הטוב ונסיונם לקו ולמשקלת ולא דעת אלה, אשר בכונה ישרשו מלבם את הרצון הטוב בגלל איזה אבק חשש, אשר יראו הכל דרך זכויות שחורה ומנקרת אינטרסיהם. למרות מאון רבנינו בתקנת הישיבות עסקו בעיר הנ"ל באספה כללית בשאלת הכחורים ובהתלהבות עצומה נגמר פה אחד, לחוק בדקי הישיבות כפי השנת ידם. כל הכנסות שנת הגדול ושבח שובה בביה"ב קדש הן לקופת עזרה הכחורים, חוץ מגדבות איש ואיש. ומכתבים חוזרים ישלחו אל כל הקהלות באונגארן לעשות במיהם. אשריך קהלת קעזמארק, שלא יראת להודיע רגשותיך ולא פחדת מהתרגזות בעלי "שב ואל תעשה עדיף"! דור אחרון יספר תהלתך. — שאלת הכחורים פותחת לה דרך אל לבות העם נגד דעת המפרעים הגדולים. הם נודרים ונודבים, אף שעוד לא נוסדה שום חכרה. הקופה הגדל מיום ליום. ותופשי התורה מתנגדים ומתרגזים. גאון אחד מן הגדולים צעק בהתפעלות לפני סופר אחד, שבא אליו בענין זה בכל בחי אהנגד למכתב החווד של קהלת קזמארק ואם אין בכחי למחות בידה אמנע ממנה התמיכה. "מה טעם"? — "סוד הוא ואתי יקבר"... גם זאת דעה ואין להרהר. ש"ר.

מכתב מרומניא.

מוגפול על גרות שעות. — זכויות פוליטיות ליושבי דברורשא. — נדידת אחינו. — צאת גולי רוסיא לארגנטינה. — מליץ טוב על היהודים.

חוק חדש הוציאה הממשלה, המעיק על התנונים שרובם מאחינו. את מכירת גרות של שעות עשתה לימונפול ועל הסוחר להשיג העודה משר המחוז, כי יכול למכרם ועליו לשלם בעד הרשיון כפי אשר יושת עליו, לפי נדל מסחרו. בכתי החרשת של הנרות העמידה הממשלה מומחים לחמיה, למען יבחוץ את הנרות, אם שעות נקיה המה. בתי חרשת הרבה יסגרו, באין לאל ידם לעבר הלאה, כי קשה עליהם לעמוד נגד החוק הקשה הזה, כי כל הרוח הקח הממשלה, כמו כבתי החרשת של י"ש. לפי דברי העיתונים הסבו הכמרים את החוק הזה, כי באו בתלונה לפני הממשלה, שהנרות מעלים עשן כבתי מקדשם, יען כי אינם עשויים משעות נקיה. אך הסבה האמתית הוא, למען קחת מסחר הנרות מידי היהודים. ביום 26 נובמבר יצא החק לפעולה ימים.

העיתונים מודיעים, כי בהפתח הפרלמנט יחלמ לתת זכויות פוליטיות ליושבי מרינה דברורשא, שנמשחה לרומניא אחרי מלחמת טורקיא. בי עד עתה לא היו להם רק זכויות אזרחיים. — באי כח תושבי המדינה הזאת התאחדו ויהאספו עירה קנסטנצא, לבוא בפטיציה אל הממשלה, לבלי הבדיל בדבר הזכויות בין דת לדת ובין מפלגה למפלגה. הפטיציה ערכה באופן נח ונמוסי ויש מקום, כי גם אחינו ישינו שם הזכויות. — גם בשנה הזאת רבה הנדידה בארצנו, אף שהאדמה נתנה את יבולה ואין מחסור בכל דבר. אבל לנו הזרים חסר כל, כי כל משלח-דינו הוא רק מן האויר. ואם רבה ההתחרות אז יאלצוני לקחת מקל נודדים בידנו ולחפש לנו מקור מחיה. מיום 1 יאנואר עד יוני עלה מספר היהודים, שנודדו מארצנו לאלף וחמש מאות נפש. בלי כל מחיר ימכרו את כל אשר להם וירחקו נודד מבלי דעת גם אל נבון אנה פניהם מועדות.

ביום 1 נובמבר יצאו דרך נמל גליץ חבל הגולים האחרון, אשר נודדו מרוסיא מפני חרב נטושה לארצנו. מבאן שלחום החברות הגדולות לארגנטינה ושם הוכנו להם אמצעים, אשר ימצאו מהם מחיתם. סב"ע "Egalitatea" העתיק נאומו של הספר המהלל, אשר קנה לו שם בעולם הספרותי וואסילי אלבסנדר, אשר נשא בבית הפרלמנט בשנת 1886. החכם הזה התיצב להוביח ולערך נגד שרי רומניא, כי לא בצדק יתאוננו רע על הזרים (בלומר על היהודים), חנם יחוקקו עלינו חקים קשים לעמוד בהם. וזו לשינו. אדוני, הדשוני נא לעשות בקרת קטנה בנוגע להצעתך והתלונות, אשר החלה להשמע נגד הזרים. הצעתך היא, כי הזרים יבואו לארצנו למען הרבות הון גדול. אדוני התכווננו נא היטב, לפי דבריהם יבואו הזרים לארצנו רק למען ימותו ברעב, למען יחיו חיי צער ולחץ? הלא הכשרון אתם, חכמת לב אתם, כסף אתם ובכ"ז יבלעו בהוכנו, מבלי ליהנות מזה מאימה. הרא המה הנדילו חקר בחרשת המעשה, בחכמות היפות וכ"ז יהיה דק למענו ולמען טובתנו והמה לא ירויחו מאומה. למען הצדק והיושר צריכים אנו להשמר מההאונן רק רע כל היום נגד הזרים, כי לארצות

ברכות לבי אל כבוד ירדתי מר מרדכי דוד בלומענקראנץ במרנוב לחתונת בנו מר משה עב"ג מ' מלכה בת מו"ה קלמן זיסאפעל.
ועליג לייכטער — קראקא.

בשמחת לב הנני מביע במו"מ לאבותי היקרים להביאם אחותי מרת פערל תחת אפריון עב"ג מר שמעון בן מו"ה אברהם יחזקאל וויינדלינג מפאדגורווע.
יחיאל זאמער ורעיתו — קאלאמשיץ.

מעמק לבי אברך במו"מ את הנכיר מו"ה חיים זאמער ליום כלילת בתו עם מר שמעון וויינדלינג מפאדגורווע. בנימן זאב מאנטעל — קאלאמשיץ.
ברכת מו"מ אביע לירדתי מו"ה חיים זאמער מקאלאמשיץ לנשואי בתו.

חיים ענגעלעכערט — ביעמ"ש.
מעמקי לבי אברך במו"מ אב מו"ה חיים זאמער מקאלאמשיץ לבריתו בתו עם בן מו"ה יחזקאל וויינדלינג מפאדגורווע. שמחה פיינגאלד — סמריוב.
אברך את הורי היקרים ליום הביאם את בתם אחותי מרת פערל רבקה תחת אפריון עם מר שמעון וויינדלינג. דוב ברוך זאמער — קאלאמשיץ.

הנני מברכת את דודי הג' מר פינחס רעכט-שאפען לארוסות בתו מרת גיטל עם מר פייבל רא-זענבערג בכמו"מ. חנה רעכטשאפען — פרוכניק.

תזל כמל ברכתי במו"מ לראש ירדתי מו"ה יצחק טראטנער מנאָזאָבע לחתונת בנו מר מנחם עם בת ה"ר משה פריינד מברעזוב.
אברהם ארי' ווידען — ווילקעס.

ברגשי אהבה והבה אביע במו"מ למחוי' הג' מו"ה העניך הענעבערג מאשפיצין לנשואי בתו ולג' מו"ה הירש סמריזווער טרישא לנשואי בתו.
פינחס בערגער — רישא.

ברגשי אהבה וירדות אברך את הג' מו"ה יעקב שור בכמו"מ לחתונת בנו מר שמואל שמעלקא עב"ג מ' אסתר בת הג' מו"ה הירש סמריזווער.
משה קרוש — סמרי.

תזל כמל ברכתי לירדתי ש"ב מר וואלף ליעבער לנשואותיו את מרת סערל בת מו"ה אליעזר העכט העכט משיניאווא.
חיים פאליק — אופמריק.

אברך בכמו"מ את ירדתי חביבי מר וואלף ליעבער לבאו תחת צל כבוד חופה, עב"ג בת מו"ה אליעזר העכט משיניאווא.
יהושע מנחם לאנדעסמאן — מאָקרע

מעמקי לכבי הנני מברך את אבי מו"ה ברוך האלענדער להביאו בכרית האירוסין את בנו מר חיים עם מרת שרה בת מו"ה משה ליכט מאשפיצין.
שמאל האלענדער — מרנוב.

בשם הח' קנין והקון ספרים" הנני מברך במו"מ את ירדתי מר בנימן באנד לחתונתו עם בת הג' מו"ה העשיל וואלד מטארנוברזעג.
יהושע גראספֿעלד — דאווארוב.

בשם כל הח' מעוז לדל" הננו מברכים במו"מ את רענו מר בנימן באנד לחתונתו עם בת הג' מו"ה העשיל וואלד מטארנוברזעג.
מנהלי הח' מעוז לדל" — ראזווארוב.

רושיער מהע

פאן קראנען 4 ביו 10 פער ק"ג
לאזע און געפאקט. פיר צופרידענע-
היים ווירד גאראנטירט. ביי
L. Apermann, Brody.

קונקורס.

אהרי שכבר נבחר ועד הכוררים לבחירת
רב אב"ד
בעירנו נודיע בזה לאלה החפצים לקבל עליהם המשרה הזאת להציע את משרתם בצירוף התעודות הדרושות ללשכת עדתנו עד יום השמיני לחדש סבת תרס"ז.
ריחבין, מ"ז כסלו תרס"ז.
נשיא העדה
א. וויידמאנז.

לקח קנה נבוה ויתחכנה בקרקע אגם מים ועל הקנה העמיד עכביש, ויתצב לראות. מה יעשה, להמלט מן הסכנה. העכביש נסה בתהלה למשוך חוט מראש הקנה ולתפוש בו, לתלות באויר. כפי ההשערה קוה, שיוכל לרבך את קצה החוט באיזה עלה הצף על פני המים או באיזה שרץ עוף הפורח. באויר עד בואו עמו אל החוף או קוה, שהרוח ישא את קצה החוט אל החוף, כי הוא קשר את החוט תמיד בצד נשיבת רוחו. בסוף, כאשר לא הצליח זמן רב, עלה על ראש הקנה ויבן כדור פורח באויר כדמות כדורי המיני, אשר יכנו בני האדם, לפרוח פהם באויר. כאשר נלה את הבנין והכדור היה מלא אויר וסתום מכל עבריו קשר בו חוט וינס להתלות בו ולפרוח עמו. אך הכדור היה קמץ וחלש לפי כדור גופו ויואש ממנו ויבן כדור אחר גדול ממנו וככלותו מלאכתו נתלה בקצה החוט וידא באויר עד שהביא הרוח את ספינתו אל היבשה. פלא הוא שלא עשה השרץ הפקח את התחבלה הזאת מיד. ועוד פלא, שלא למדו בני האדם את המלאכה הזאת מן העכביש לפני אלפי שנה ולא המציאו ספינת אויר עד ימי המאה ה"מ. — יט מין עכביש היודע לבנות כסית, שמבקשי האלמגים והפנינים יורדים בה למעמקי הים (טויכערגלאָקע). העכביש הזה שמו עכביש-המים, הוא בונה קנו בתוך המים ושוכן בתוך פעמון, שהוא בונה לו ויורד בתוכו אל המצולה, דוחה מתוכו את המים ומתעכב בו כל ימי החורף. ישם תמלט הנקבה את ביציה ותדגן, ואם צר לה בתור חלל הכסית תעלה היבשה ותאסף אויר ותוציאהו בקנה, דחק האויר יתח את האהל ותרחיבהו והיא תוסף לחזקהו בקירות אמיצים לימי החורף. באיבי היא עולה מתוך המים עם בניה, כמאה במספר, לצוד ציד זנונים ויתושים. העכביש יודע איפא מטבעו את חקי המים והאויר, מה שהאדם מוכרז ללמוד בכתי ספר בעמל רב!

ארגז מכתבים.

בר-לבא: לא יכשר לנו מלת "טאָמער" היא עברית: "תאמר" שהשתמשו בה המפללים להביע ספקותיהם. הוב' רה"מ ישן. — יחזקאל: שמות רבני גליצא נחשבים בלוח השנה של גרשם בארער בלבוב זאנענגאסע 27. — יה"ל: לא נחפץ בהירות. — יצ"י מ"ש: תורה! כשיר הקדמון. — שמ"ר: אינם; תולדות הספרות היהודית של ג. קארפעלעס תשיג בבית מ"ס הגון; מלון ע"י המודעה מקאשוו. לנו אין ספרים למכור. — מ. ג. פ. ה: השירים אינם מכשרים, גם אין אנו מרפויסם שירים גדולים. — ה. ב. ז: זה כבר נכתב בספר קרמון — א. ש. ס"ו: אין פחגם מתאים לזה. — פאלקמאן: צענטראל-פעראיין, ציון" וויען. IX. טירקענשטר. 9

יהושע פאדענהעכט פוירינע קלוב
מאורשים בחדש כסלו תרס"ז
קאלאמעא. קאלאמעא.

הנני מברך בברכת מו"מ את ירדתי מר אברהם מאהלער מדוקלא להארסו עם מרת סאבינא פיעדערער מוויזניץ.
יעקב דיך — קראקא.

מעמק הלב הנני מביע בזה את רגשי חבתי ובמו"מ לרעי מר שמואל וואלער מרודניק לחתונתו עם מרת לאה מייטעלבוים.
אשר שמענהיים — מרנוב.

ברגשי גיל וחרוה הנני מברך במו"מ את רעי מר משה בלומענקראנץ מפה לבלילתו עם מרת מלכה זיסאפעל מגלאגוב.
הירש ערער — מרנוב.

הננו מברכים במו"מ את מר משה בלומענקראנץ מטדנוב לנשואיו עם מרת מלכה זיסאפעל.
שמשון שפירן ורעיתו — מיעלעץ.

מעמקי לבי אברך במו"מ את ב"ד מר משה בלומענקראנץ לנשואיו עם בת מר קלמן זיסאפעל מגלאגוב.
יעקב ראזענצווייג — באבניא.

תזל כמל אמרתי בכמו"מ לירדתי הנכיר מו"ה מרדכי דוד בלומענקראנץ ולזו' להביאם בנם מר משה תחת אפריון עם מרת מלכה זיסאפעל.
בנימין אונגער ורעיתו — יאסלא.

מו"מ מו"מ מלבי פנימה אביע לב"ד מר גדליה מרגליות מטרגנפול להארשו עם מרת ע. דייטש מוואמשוב.
מיכאל שמשון מרגליות — דעלאטין

הוריו ומורי בתשוקתו לדעת ויראו בו כלי מפואר. אלו נשאר ברוסא היה מתפתח לחכם עברי; אולי היה גם שם בוגד, אבל היה נשאר יהודי עכ"פ בלבו, כרוב הבוגדים שם. אך הוא יצא לחוץ לארץ ויזדוג לפולנים והם הכניסוהו תחת כנפיהם, והיה מה שהיה: סופר פולני מצוין, רפלוטמ פולני, איש מצותו של ביסמרק, ואת מולדתו ואת עמו בזה, שכחם וכחש בהם ולא הזכירם בספריו. זהו בוגד פולני.

כעין קפניק. אחד מכבי האש בעיר קצמן בבוקובינה התקנא בקפיטן השקר מקפניק ויעש כמותו. בכפר איוואנקוביץ הסמוך לעיר היו שרפות מצויות וישבי המקום היו שרויים בפחד. בפחד הזה השתמש מכבד האש מקצמן מאנאסקא וילבש בגדו משרתו וילך הכפרה ויתצב לפני ראש הכפר ויגר לו, כי נשלח מאת בית המשפט. לברוק את הכתים וארבותיהם. לדעת את סבת התבערות, אחד מאבות הכפר הלך אתו לעזור לחמוס ולרמות. בתואנות שונות הוציאו כסף מידי האכרים ויאמו עליהם, כי הם חשורים בהצתת האש בכתים. הכל נתנו להם כסף ככל אשר בקשו. בראותם כי יש מקום לנבות דרשו לשלם להם גם כסף האחריות על בתיהם, גם את זה נתנו. מי שלא אבה לתת תפשוהו. למסרו לדין כתור חשורים על הבערת האש. כן תפשו ארבעה אנשים ובתוכם יהודי. על אחרים הטילו אימה, כי ימיתום או יעמידו עליהם משמר גדוד אנשי צבא, הנכונים בבר. בשמוע היהורים, כי נתפש איש יהודי, עשו רעש בעיר וירעישו את השוטרים והרמאים נתפשו.

יהודית או נכרית. בכאנידאר באונגן דר איש יהודי עם אשתו, שלא נהגו כמנהג יהודים מלבד המזוזות שעל פתחיהם ושפתם היהודית. לפני מ"ו שנה מת האיש ונקבר בבית"ק של היהודים. אלמנתו מתה לפני שנה לפני מותה אמרה ודוי, שקרא לפני השמש ותקבר בקבר ישראל וע"פ סבה במבחר הקברים. בניס לא הניחה, ועתה, כאשר חלק בית המשפט את ירושתה לירושיה נודע, כי אביה ואחיה הם נוצרים אונגלים. אין כל ראייה או עד שהתגיירה. הח"ק מתקשה עתה בשאלה, אם להוציא את עצמותיה ולמסרה לנוצרים או לא.

רבחירות במורכיא למועצת המדינה. במהריש אסטראו נבחר האנטישמי פרייסלר בעזרת פקידו בית רותשילד, שרפו את הפועלים לבחור באנטישמי.

רותשילד והגראף, פעם בא גראף נכבד אל הבארון נתאל רותשילד בדבר עסק ויקב שמו ושם משפחתו ופרשת גדולתו ורותשילד ישב על עבודתו וישמע דבריו ולא חפסיק ולא קם ולא זע מפניו. רק נענע בראשו ויאמר, מבלי הבט בפניו: קח לך משם כסא ושב. הגראף השתומם על קר-רוח היהודי וידמה, כי לא שמע מי הוא ויקב עוד הפעם את שם משפחתי בהבלטה יתרה. — בן? ענה רותשילד, אם בן, קח לך שני כסאות.

רפואת מחרת התרדמה. בנגד מחלת התרדמה, שהתפשטה זה שנים אהדות באפריקה המזרחית בין התושבים ומשמיתם, נשלח שמה הפרופסור האשכנזי קאך, לחקור את סבת המחלה ורפואתה. עתה בא בשורה משם, כי הצליח קאך למצוא את תרופת המחלה. אם אמת הדבר נכבד הוא מאד ליישוב אפריקה, כי הארצות הגדולות והשובות באפריקה המזרחית נשמו מאין יושב וגולי אירפה יראים להתישב שמה מפני המגפה הזאת. רופאי אנגליא עודם מטילים ספק באמתת הרפואה. סבת המחלה הנוראה הזאת היא צרעה העוקצה נכשר האדם ומכניסה בו ארס מלא בצילים. הארס הזה מביא על האדם קדחת מחלפת ואחרי שתכלה הקדחת את כחו הוא נפל בתרדמה עזה והוא שוכב שבועות רבים או חדשים, בלי חפץ לקום ולאכול עד שהוא גוע.

מראכת העכביש. האדם לועג מעולם למלאכת העכביש ולא יען אין באמת ממש במלאכה הזאת, כי אם יען אין תועלת בה לאדם, אף שכבר הראו משלי הקדמונים, כי גם לאדם יש תועלת במלאכת העכביש. ככל אופן נפלאה מלאכת העכביש כשהיא לעצמה, נפלאה יותר ממלאכות תוקעת המשי והדבורה המביאות תועלת לאדם. הוקר אחד בימינו התבונן למלאכה מפליאה של העכביש. הוא ראה עכביש עושה ספינת אויר בכל חקתה ומשפטה, שהמציאו חכמי האדם במאה ה"מ. הוא

כסף חדש = Argent plaque

אני שולח לכל קצוי ארץ ואיים רחוקים כמחיר מצער, להתחרות נגד כל בתי חרושת, וכל החפץ לסחור ולראות שכר טוב בעמלו ישלח משאלותיו ישר כצירוף דמי קרימה על שמי

Jos. Kapelusz, Krakau

12 כפות, מזלגות, או סכינים חדים 7 פל., 2 מנורות (Chandeliers) גבוהות 27 צנטימטר 2.60 פל.; 29 צמ"מ 2.85 פל.; 32 צמ"מ 3 פל.; עם כוכב ציוני "מגן דוד" 25 צ"ל יותר; מפותחים ומצוירים ואריות או כוכבי ציון מזהבים 38 צמ"מ 4 פל.; כוס לקידוש מזהב 70 צ"ל; קנה בושם (Boités à psom) להבדלה, מעשה רשת 65 צ"ל. עץ החיים לס"ת מזהבים עם 12 פעמונים 10.50 פל. כתר תורה, עטרת תפארת כלילת יופי 12 פל. מנורות לחנוכה הרכה מינים מן 1.50 עד 15 פל. וכן כל כלי הכית מינים הרבה נאדר הכל במקח השווה לסוחרים להשתכר כעין יפה. החפץ בכוס או קנה כשם לדוגמא ישלח המחיר ונוספות 18 צ"ל, יקבל החפצים חפשי בטובה. בכל מקום שהוא. אית מפותח 3 צ"ל. ואשר לא ייטב בעיני הקונה יקובל חזרה.

ERSTES SPECIAL-HAUS

von Echten Gramophone-Phonographe

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU.

in Krakau, Grodgasse 71/II

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן עכט נור מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל. ריעינגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל. זאמט 10 פלאטען מען, נור 85 פלאטען. ניעמאנד זאל דיעזע בעסטע געלעגענהייט פערזיימען. פריווקראנטע עט היפטפערצייכניססע אויף פערלאנגען גען גראטס אונד פראנקא.

פיר געשעפטזוכענדע

איבעראויס גינסטיגע געלעגנהייט!

אין דעם קורצטע זימנאוואדא 5 קילאמעטער ווייט פון לעמבערג, 1 קילאמעטער פאן דער באהן-אונד פאסטסטאציאן, און דער קאיווערשטראסע, שמעהט די פראפאגאנדא, רעסטאראציאן, שאנער גאר-מען פיר בעסערע גאסטע, סאקאלען-ציקליסטען-סטאציאן, גרויזערע אונד טראפיק, היעזע נאך 4 נומערן בעוואהנטע הייזער זאמט אייניגען יאך גוטע פעלדער, גראסארטיגער אינווענטאר (פערדע קיהע אונד יאנסטיגע איינריכטיגן) אויס פרייער האנד שולדענלאז צום פערקויפען, דא דער אייגענטימער איין אנדערעס געשעפט איבערנימט. געהערע אויסקניפטע ערשילט ברעפליך אדער מינדליך דער אייגענטימער

ELIAS WEINSCHEL

Zimnawoda-Rudna bei Lemberg.

Gratis und franko

verlangen Sie meinen neuen illustrierten Preiscourant über 1000 Abbildungen von Uhren, Juwelen, Musikinstrumente etc.

Warenhaus

CH. KAPELUSZ KRAKAU

Echte Nickel Taschenuhr Marke »System Roskop Patent« genau gehend samt Nickelkette K 3.70, 3 Stück K 9.80.

Versand per Nachnahme oder Voreinsendung des Betrages.

גרעסטער טרעפער עווענט. 600 000 מארק.

גלייכס-אנצייגע.

דיא געווינגע נאראנטירט רעד שטאט.

ערשטע ציעהונג 20 דעצ.

אינלאדונג צור בעטהייליגונג אן דען

געווינג-שאנסען

דער פאם שטאטע דאמבורג נאראנטירטען גראסען געלד-לאטעריע אין וועלכער

9 מיליאנען 248,485 מארק

זיכער געוואנען ווערדען מיססען.

דיא הויפטגעווינגע דיעזער פארטהייטהאפטען געלד-לאטעריע זינד פאלגענדען נאמליך: דער גרעסטעגלייכסטע געווינג איזט אים גלייכליכסטען פאללע: 600,000 מארק

מארק	40,000	1 געווינג א	1	פרעמיע א	300,000	1
"	30,000	"	1	"	200,000	1
"	20,000	7 געווינגע	7	"	60,000	1
"	15,000	1 געווינג	1	"	50,000	1
"	10,000	11 געווינגע	11	"	45,000	1
"	5,000	"	36	"	40,000	1
"	3,000	"	103	"	35,000	1
"	2,000	"	160	"	30,000	1
"	1,000	"	437	"	100,000	1 געווינג
"	300	"	578	"	60,000	1
"	200	"	185	"	50,000	1

אין גאנצען ענטהאלט דיא לאטעריע, וועלכע אויס 7 קלאסען בעשטעהט, 94,000 לאזע מיט 45,550 געווינגע אונד 8 פרעמיע. זאדאסס נאהעצו דיא העלפטע אללער לאזע זיכער געווינגען מוס.

דער גרעסטעגלייכסטע געווינג 1-שטער קלאסע בעטראגט אים גלייכליכסטען פאללע 50,000 M. שטייגט אין דער 2-טען קלאסע אויף 55,000 M. אין דער 3-טען אויף 60,000 M. אין דער 4-טען אויף 65,000 M. אין דער 5-טען אויף 70,000 M. אין דער 6-טען אויף 80,000 M. אין דער 7-טען אויף 600,000 M.

פיר דיא ערסטע קלאסע, דערען ציעהונג אמטליך

אויף דען 20 דעצעמבער

פעסטגעזעצט, קאסטעט:

- דאס גאנצע אריגינאללאז נור מארק 6. — אדער קראנען 7. —
- דאס האלבע אריגינאללאז נור מארק 3. —
- דאס פערטעל אריגינאללאז נור מארק 1.50

דיא איינלאנגען פיר דיא פאלגענדען קלאסען זאוויא דאס גענויע געווינג-פערצייכ-ניס זינד אויס דעם אמטליכען מיט שטאטסוואפפען פערזעהענען פערלאזונגס-פלאן ערויכטליך, דען איך אויף וואונש אים פאראויס גראטס אונד פראנקא צווענדע. יעדער דער בעטהייליגטען ערהעלט פאן מיר נאך שטאטסגעהאכטער ציעהונג זאפארט דיא אמטליכע ציעהונגסליסטע אונאויסגעפארדערט צוגעוואנדט.

דיא אויסצאהלונג אונד פערזעהענדען דער געווינגערדער

ערפאלגט פאן מיר דירעקט אן דיא אינטערעסענטען פראמפט אונד אונטער שטרענגסטער פערשווערענדיגייט.

בעשטעלונגען ערביטע פער פאסטאנווייזונג אדער אויך געגען נאכנאהמע. מאן ווענדע זיך דאהער מיט דען אויפטרעגען דער נאהעבעפאר-שטעהענדען ציעהונג האלבער, זאגלייך יעדאך ביז צום

20 דעצעמבער ד. י.

פערטרויענספאלל אן

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in HAMBURG.

נכבד מאד לחובבי שפת עבר!

בבית-מסחר הספרים

של י. ל. פארטגאנג, בקאשוי (אונגריא)

נמצאים ספרים בכל מקצועות הספרות העברית בשפת עבר, כזרזון ובלשונות לועזיות שונות,

ספרי הנוך ולמוד

מהוצאות שונות ע"פ שיטת ההרגמים ועברית-בעברית וגם התוצאות היותר חדשות, הכל נמצא בכל עת מן המוכן במספר גדול וע"פ הנאים טיכים בנכיון רבט גדול כשכיל מורים ובתי-ספר.

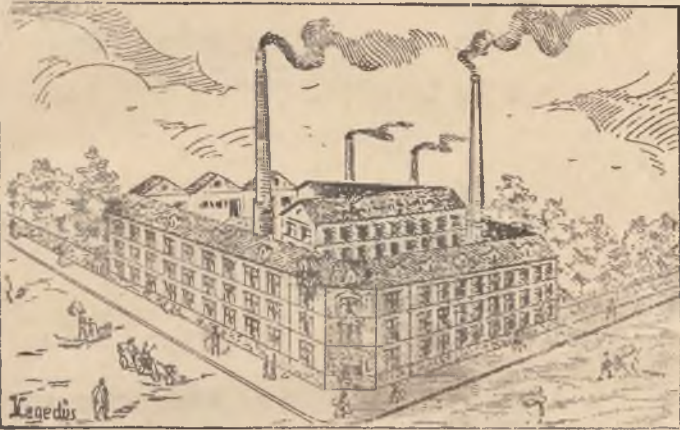
האדריסה:

L. FORTGANG, KASCHAU (Ungarn), Franz Deákgyasse 8.

סוכנות הוצאת תושיה מווארשא!

הזמנות על ידי הפוסטה השלחה בורחות!

הזמנות על ידי הפוסטה השלחה בורחות!

לתועלת רבים.

רבים מהן קוראינו שאלונו על אדות השאקאלאדע מפבריקאות שונות, שיצא עליה קול, שיש בה חשש שומן של חזיר או של נבלה וטדפה. ואחרי שאין כיר הסוחרים כתבי הכשרים על שאקאלאדע, חוששים קצת מן החרדים מפני מאכלות אסורים להשתמש בשאקאלאדע ויגורו לגמרי. השיאלים בקשו מאתנו להמציא להם איזו פבריקה, המוציאה שאקאלאדע, שאין בה שום חשש אסור, בלומר, העשויה בלי שום תערובות שומן מן החי. על בן מרחנו לעשות הפצם, בקשנו וגם מצאנו. שלחנו חבילות שאקאלאדע מן הפבריקה של

Dr. JOHANN RUCKER & Co.

(Commandit-Gesellschaft)

Chocolade-, Canditen-, Biscuits- u. Obstconserven-Fabrik
LEMBERG.

הסירנו את הפירכא מעליה, לזען לא ידע מאין היא, שלחנו אותה אל האינסטיטוטות של הממשלה בלבוב ובבודפשט לבדיקת המאכלים בדרך חימי ושניהם מעידים פה אחד, כי בשאקאלאדע מהפבריקה הזאת אין שום תערובת שומן מן החי ולא כל חמר אחר הנותן מקום לספק, מלבד חמר הקאקאו והשומן הטבעי שלו עם הנפה. הפבריקה הזאת נבונה לשלם עשרים אלף כתר לאיש, אשר ימצא בשאקאלאדע שלה איזה שמץ שומן אחר, או דבר אסור אחר אף משהו והיא נוהגת לנו ולכל אדם אחר רשות, לשוב לבדוק את הסחורה בדרך חימי בכל עת ובכל שעה. עדות האינסטיטוט האלה, הנדפסה בזה ככתבה וכלשונה, נאמנה בלי כל ספק בקפילא וכמסיה לפי תמו והרוצים לשמש בשאקאלאדע בשרה, שאין עליה שום חשש אסור, נוכל ליעצם, לקנות רק את השאקאלאדע מהפבריקה הזאת של **Dr. Johann Rucker & Co.** וגם בלא זה נכון כי יבכרו אנשי גליציה את הפבריקה הזאת על פני כל הפבריקאות של חוץ לארץ, כי למה נוציא את הכסף מארצנו העניה לארצות עשירות, בעוד שיש פבריקה בגליציה, שאינה נופלת במוב סחורה מפבריקאות בחוץ לארץ. עת לנו לעזוב את המשפט הקדום, לבכר המיר סחורת חוץ, אף שסחורה כזאת ממש נעשה בארצנו. מוציאי לאור את המצפה.

תעודות האינסטיטוט של הממשלה לבדיקת מאכלים בדרך חימי.

Instytut chemiczny c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

L. 437. Lwów, dnia 4 stycznia 1906 r.

Nadesłane przez administrację „Hamice“ w Krakowie czekolada, została poddana ścisłemu badaniu chemicznemu, z którego się okazuje, iż czekolada ta zawiera tylko kakao, cukier i tłuszcz roślinny. — Jakiegokolwiek bądź tłuszczu pochodzenia zwierzęcego nie zawiera wcale.

Dyrekcya Instytutu chemicznego
c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

Országos magy. kir. chemiai Intézet és központi vegykerületi állomás Budapest, II., Oszlop-utc.

Z. 1804. Budapest, am 7. Dezember 1905.

Die Untersuchung der eingesandten Chocolate ergab, dass dieselbe nur reines Pflanzenfett, also kein animalisches Fett enthält.

Die Direction.

Nicht lesen

allein, sondern probieren muss man die althawährte medizinische Sterkpferd Lillienmilchseife von **BERGMANN & Co.** Dresden und Tetschen a/E. vormalig Bergmann's Lillienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen. Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfumerien und Friseurgeschäften.

כשרה

פפלאנצען-בוטמער

די אללער בעסטע ריינסטע פפלאנצען-בוטמער ערעמטצט פאלשטענדיג שמאלץ עט נאטורבוטמער. אונטערשיידעם זיך פאן אנדערען עהנליכען פאבריקאציען דורך איהרען בוטמערארטיגען געשמאק מארקע

„PRIMAOL“

הכשר מבד"צ דק"ק קראקא. אויך שפע-ציאליסט אין טראקענעם אבסט-עקספארט.

S. Krage, Podgórze.

Wyd.: | Naftali Hof.
| S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

ספור יצירת העולם

בהסכמת עם הרעה בהשתלשלות הכריאה (Evolutionismus) ועם הרעה באחדות מחלמת ביקום התכל (Monismus)

מאת **ד"ר שלמה רובין**

יצא זה עתה לאור בצורה נהדרה מאד. כל חובבי ספרי החכם הישיש יודו בעד הספר הנהדר הזה.

מחירו כתר אחד.

עץ הדעת

הוצאה שניה

(ההוצאה הראשונה אינה במציאות)

שמות והכין כל החכמות והמדעים למיניהם בהבנית עץ עם שרשיו וענפיו

מאת **ד"ר שלמה רובין**

תכן הספר מענין מאד לכל דורש מדע. המחיר 40 העלער עם המשלוח למו"ס ראבאט.

שני הספרים נמכרים אצל המו"ל:
Josef Fischer, Buchdruckerei, Krakau, Grodgasse 62.

גאנזע-פעטט

ראה עם אונד געקאכטעם פערוענדעט **מעגליך פרישעם**

Juda Zins in Husiatyn (Galizien).

פרייע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים מפרעמיסלא מסמרי ומברעזאן, זענדע אויף פערלאנגען.

קול מבשר ואומר!

אתכנד בזה להודיע לכל אוהבי תורה ונאי שער"י כי הספר הנחמד שאלות ותשובות **פרי השדה** חלק ראשון, על די חלקי ש"ע מחובבות אהת אל אחת משולכות; הלכות גדולות וקבועות, נחמדים במור וקציעות; מכבוד מו"ח הרב הגאון הגדול הצדיק המפורסם תפארת ישראל מן אליעזר דייטש שליט"א האבדפ"ק באניהאד יצ"ו, בעהמח"ס תבואות השדה ו"ח, וס' חלקת השדה, כבר נגמר בעזה"י, כרב יופי והדרה, ומחירו 2 על (ארבע קניות), והרוצה לקנות הס' ישלח הכסף לירי ויקבלו חפשי (פראנקא).

המסדר והמו"ל.
Josef Schwartz, Redacteur, Bonyhád, (Com. Tolna), Ungarn.

המעורר לשנת 1907!

(שנה שניה)

י"ל בדיוק בסוף כל חודש ע"י י. ח. ברנר בלונדון בהשתתפות טובי כשרונותינו בכל הארצות.

מתהוה פה איזה דבר חוש" (הלל צייטלין בבקרו, בהוס"ן את החוברת הראשונה של המעורר), שיו"ר מעט" זה אפשר שהוא יותר סימן לעושר לאומי מהמון עתונים ומאספים מן הסוג הרגיל" (משה קליינמן בבקרו ב"היום" כווארשא את עשר החיבורות הראשונות).

מחיר „המעורר" לחצי שנה: 3 מארק.

כתובת המערכת:
I. Ch. Brenner, 48 Mile End Rd. E. London.

מאוסטריא ומאשכנו לחתום אצל:
A. M. Gonzer, Berlin, Grenadierstr. 34.

מעטה משובה

J. B. Rappaport, Dąbrowa, bei Tarnow,

Grossmethbrauerei

Gegründet im Jahre 1878!

עמפפיעלט זיינע אללגעמיינ געריהמטע ערצייגונג

אין פערשיעדענען סארטען

אונד צוואר: ראטען, ווייסען, דאָפּפּעל-מעטה, קאפאוויין, מאליניאק, ווישניאק, אלטער בוטעלען-מעטה א לא מאלאנא

צו בירלינגען פרייען.

פערנער: ביענענוואק אונד שליידער-האָני פיר קאלאניאלווארען-האנדלונגען. פיר רעלע בעדיענונג אונד פאללסטע צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אָפּעראַציען. פערלאנגען זיא גראמס אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענע בראַשיערע פאן **מ. פרייליך**, ספעציאליסט פיר ברוב-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט. באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-נאסטע 35.

כך חוקהמכרה רבא ארי רימים אחרים